

OPINNÄYTETYÖ

I'm a tutor – what's your superpower?

Stadin ammatti- ja aikuisopiston tutoropiskelijoiden kokemuksia turttoiminnasta ja siihen sitoutumisesta

Liina Ockenström-Riskilä

Yhteisöpedagogin koulutusohjelma
(210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika 12/2022

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Yhteisöpedagogin koulutusohjelma

Tekijät: Liina Ockenström-Riskilä

Opinnäytetyön nimi: I'm a Tutor – What's Your Superpower? Stadin ammatti- ja aikuisopiston tutortopiskelijoiden kokemuksia tutortoiminnasta ja siihen sitoutumisesta

Sivumäärä: 48 ja 10 liitesivua

Työn ohjaaja(t): Sanna Nieminen ja Katriina Turunen

Työn tilaaja(t): Stadin ammatti- ja aikuisopisto

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää Stadin ammatti- ja aikuisopiston tutortoimintaa opiskelijälähtöisesti. Stadin ammatti- ja aikuisopistossa halutaan kehittää tavoitteellisesti opiskelijatoimintaa ja tutortoimintaa osana sitä. Kehitystehtävät lepäävät kuitenkin usein asiantuntijaryhmien harteilla, joten tämän työn tavoitteena oli saada tietoa myös tällä hetkellä tutorina toimivien opiskelijoiden kokemuksista ja ajatuksista koskien tutortoimintaa, siihen sitoutumista ja sen kehittämistä.

Opinnäytetyön aineiston keruu toteutettiin teemahaastatteluina syyskuun 2022 aikana, joihin osallistui Stadin ammatti- ja aikuisopiston kuusi tutorina toimivaa opiskelijaa. Pääkysymyksillä kartoitettiin kokemuksia tutortoiminnasta, siihen sitoutumisesta sekä sen ohjauksesta, mutta haastatteluaineistosta nousi esiin muitakin asioita, joita ei tutkimuksen asettelussa oltu otettu huomioon. Aineisto litteroitiin, jonka jälkeen se analysoitiin teemoittelemalla. Analyysin jälkeen aineiston pääkohdiksi nousivat tutortoiminnan merkitys oppimisyhteisössä, motivaatio ja sitoutuminen sekä tutortoiminnan kehittäminen.

Työn tuloksena saatiin arvokasta tietoa Stadin AO:n tutortoiminnan nykytilanteesta. Tulosten mukaan tilanne on hyvä: tutoropiskelijat kokevat saavansa sopivasti vastuuta ja vapautta toteuttaa toimintaansa, oikeanlaista ohjausta ja tukea sekä vaikuttamisväyliä ja –merkityksiä niin kanssaopiskelijoihin kuin oppilaitoksen toimintaankin. Opiskelijat kokivat työnsä merkitykselliseksi oppimisyhteisössä ja saavansa vaikutusta aikaan omien vertaisopiskelijoidensa joukossa. Haastattelut kokivat oman motivaationsa ja sitoutumisensa asteen hyvänä ja saamansa ohjauksen riittävänä.

Työn lopputulemana saatiin konkreettisia toimintatapaehdotuksia tutortoiminnan edelleen kehittämiseen Stadin AO:ssa. Kehityskohteiksi nousivat 1) tutortoiminnan tunnettavuuden kehittäminen, 2) sitoutumisen vahvistaminen laadukkaalla ohjauksella sekä 3) rekrytoinnin kehitysehdotukset. Kaikkiin kehityskohteisiin muodostettiin useita kehitysehdotuksia, joita voivat soveltaa myös muut tutor- tai vapaaehtoistoiminnan toimijat esimerkiksi oppilaitoksissa tai järjestöissä.

Asiasanat: tutortoiminta, motivaatio, vapaaehtoistoiminta

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Community Educator (Bachelor)

Author: Liina Ockenström-Riskilä

Title: I'm a Tutor – What's Your Superpower? Experiences of student tutors at Stadin AO Helsinki Vocational College and Adult Institute with tutoring activities and their commitment to it

Number of Pages: 48 and 10 attachment pages

Supervisor(s): Sanna Nieminen and Katriina Turunen

Commissioned by: Stadin AO Helsinki Vocational College and Adult Institute

The purpose of the thesis was to develop the student-oriented tutoring activities of Helsinki Vocational College and Adult Institute. At Helsinki Vocational College and Adult Institute (Stadin AO), the goal is to develop student activities and tutor activities as part of it. However, development tasks are often lead by expert groups, so the goal of this work was to also get information about the experiences and thoughts of students who are currently working as tutors regarding tutoring, their commitment to it and its development.

The collection of the material for the thesis was carried out in the form of theme interviews during September 2022, in which six tutor students of Stadin AO participated. The main questions were used to survey experiences of tutoring, commitment to it and its guidance, but other issues emerged from the interview material that had not been taken into account in the layout of the study. The material was transcribed, after which it was analyzed by thematizing. After the analysis, the main points of the material emerged as the importance of tutoring in the learning community, motivation and commitment, and the development of tutoring.

As a result of the work, valuable information was obtained about the current situation of tutoring at Stadin AO. According to the results, the situation is good: the tutor students feel that they get appropriate responsibility and freedom to carry out their activities, the right kind of guidance and support, as well as ways and means of influencing both their fellow students and the activities of the educational institution. The students felt that their work was meaningful in the learning community and that they made an impact among their peers. The interviewees felt that the level of their own motivation and commitment was good and that the guidance they received was sufficient.

As a result of the work, concrete proposals for the further development of tutoring activities in Stadin AO were obtained. The development targets were 1) developing awareness of the tutoring activity, 2) strengthening commitment with high-quality guidance, and 3) suggestions for the development of recruitment. Several development proposals were created for all development sites, which can also be applied by other tutors or volunteer operators, for example in educational institutions or organizations.

Keywords: tutoring, motivation, volunteering

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	5
2	OPISKELIJATOIMINTA AMMATILISESSA KOULUTUKSESSA	8
	2.1 Tutortoiminta	8
	2.2 Tutortoiminnan nykytila Stadin ammatti- ja aikuisopistossa	10
3	TOIMIVAN TUTORTOIMINNAN TAUSTAVOIMAT	14
	3.1 Motivaatio	14
	3.2 Vapaaehtoistoiminta	16
4	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	20
	4.1 Aineisto ja sen hankinta	21
	4.2 Aineiston analyysi	22
	4.3 Tutkimuksen luotettavuus	26
	4.4 Tutkimusetiikka	27
5	TULOKSET	29
	5.1 Tutortoiminnan merkitys oppimisyhteisössä	29
	5.2 Motivaatio ja sitoutuminen	30
	5.3 Tutortoiminnan kehittäminen	33
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET	35
	6.1 Stadin AO:n tutortoiminnan tilanne tutkimuksen perusteella	35
	6.2 Motivaatio ja sitoutuminen tutortoimintaan	38
	6.3 Tutoreiden rekrytointi	41
7	LOPPUSANAT	44
	7.1 Opiskelijoissa on voimaa	44
	LÄHTEET	46
	LIITTEET	49

1 JOHDANTO

Tutortoimintaa, kuten monia muitakin ammatillisten oppilaitosten kehityskohdetta, kehitetään asiantuntijalähtöisesti. Erilaiset hankkeet ja henkilöstöstä kootut työryhmät kehittävät ja jalakauttavat erilaisia uusia toimintamalleja, milloin mistäkin ajankohtaisesta ja tarpeellisesta asiasta. Tässä työssä halusin antaa äänen tutortoiminnan käytännön työn asiantuntijafoorumille, eli opiskelijoille itselleen. Tällä tavalla saadaan tuotettua tärkeää tietoa joka täydentää ja vahvistaa henkilöstövetoisten asiantuntijajoukkojen työtä.

Tavoitteellinen opiskelijatoiminta nähdään tärkeässä asemassa osana Stadin ammatti- ja aikuisopiston toimivaa opiskelijoiden hyvinvointia tukevaa työtä. Hyvin toteutettu opiskelijatoiminta tukee opiskelijoiden kiinnittymistä opintoihin yhteisöllisyyden ja osallisuuden keinoin vahvistaen hyvinvointia ja viihtymistä oppimisympäristössä (Hakamäki-Stylman, Huhtanen, Kilpeläinen, Pusa, Rumpu, Venäläinen, Huhtala, Multasuo, Mustonen, Viljanen & Wahlström 2021, 52–53). Tutortoiminta osana opiskelijatoimintaa ja osallisuuden kokemuksen vahvistamista on yksi tämän hetkisistä Stadin ammatti- ja aikuisopiston kehitystehtävistä.

Tutortoiminta Stadin ammatti- ja aikuisopistossa (myöhemmin Stadin AO) on vetovoimainen ja toimiva kokonaisuus. Kuitenkin samaan aikaan tutortoiminta vetää puoleensa tai tieto osallistumismahdollisuudesta saavuttaa vain osan, varsin homogeenisen opiskelijajoukon. Toiminnasta tiedottamista pitäisi kehittää niin, että toiminta olisi saavutettavaa kaikille ja entistä laajempi, taustaltaan monipuolisempi opiskelijajoukko löytäisi tiensä tutortoiminnan pariin. Tutoropiskelijoiden toimintamotivaation tarkastelu ja toiminnan jatkuvuuden takaaminen sitoutumisen kautta vaativat myös toimenpiteitä tulevaisuudessa.

Työn tutkimuskysymykset ovat

1. Minkälaisia kokemuksia Stadin ammatti- ja aikuisopiston tutoropiskelijoilla on tutortoiminnasta oppilaitoksessa?
2. Mitkä tekijät vahvistavat tai heikentävät sitoutumista toimintaan?

Tavoitteenani on selvittää Stadin AO:n eri toimipaikoissa toimivien tutoropiskelijoiden kokemuksia ja ajatuksia tutortoiminnasta, siihen sitoutumisesta sekä sen ohjauksesta oppilaitoksessa. Opinnäytetyön kautta halutaan saada tietoa opiskelijoilta siitä, miten he – itse tutorina toimivat opiskelijat – kokevat tutortoiminnan tarkoituksen, merkityksen, vaikuttamisvoiman ja vastaanoton kanssaopiskelijoiden ja oppilaitoksen henkilökunnan puolesta. Strategiatasolla

opiskelijatoiminta on organisaatiolle tärkeää ja opiskelijoiden äänen kuuluviin saaminen on asiantuntijafoorummin käyttöä parhaimmillaan.

Tutortoiminnan merkitystä ja vaikutusta oppilaitoksissa on tutkittu ja koostettu erilaisiksi op- paiksi runsain mitoin. Viimeisimpänä Kansallisen koulutuksen keskus (Hakamäki-Stylman ym., 2021) on tutkinut laajalla tutkimuksella opiskelijoiden osallisuuden kokemuksia toisella asteella fokuksenaan opiskelijatoiminta ja sen vaikutukset osallisuuden kokemuksen rakentumisessa. Myös Susanna Ågren (2014) on tehnyt selvityksen ammatillisten oppilaitosten henkilökunnalle koskien tutortoimintaa ja sen muotoja oppilaitoksissa.

Näissä, laajoissa ja monipuolisissa tutkimuksissa on selvitetty opiskelijatoiminnan vaikutuksia muihin opiskelijoihin tai henkilöstön näkemyksen mukaista vaikutusta oppilaitokseen, mutta tutoropiskeijoille itselleen suunnattua tutkimusta en löytänyt. Tässä työssä olen halunnut nostaa tutorina toimivia opiskelijoita valokeilaan ja tuoda ”sisäpiirin” näkemystä esille mahdollisesti täyttäen aukon muuten aiheen kattavan tutkimuksen parissa. Toimin itse kiinteästi tutoreiden kanssa heidän opiskelijatoimintaa ohjaavana opettajanansa yhdessä Stadin AO:n toimipaikoista ja koen aiheen ja opiskelijoiden näkemykset sen suhteen kiinnostavina ja relevantteina.

Työn tuloksena minulla on tarkoitus muodostaa uusia toimintatapaehdotuksia Stadin AO:n tutortoiminnalle tulevaisuudessa sekä täydentää opiskelijatoimintaa kehittävän asiantuntijafoorummin ”materiaalipankkia”. Kolmannessa pääluvussa esittelen tietopohjan, joka muodostuu motivaation, sitoutumisen ja vapaaehtoistyön käsitteistä ja teorioista. Neljännessä luvussa kerron työn tekemisen vaiheista ja esittelen tehtyjen teemahaastatteluiden analysointia. Tulokset esittellään pääluvussa 5, jonka jälkeen olen tehnyt kehitysehdotuksia tutortoimintaan eri näkökulmien ympärille (pääluke 6).

Oppilaitokset nuorisotyön ja yhteisöpedagogien työkenttänä on verrattain uusi, mutta koko ajan lisääntymässä oleva urasuuntamahdollisuus. Näen päivittäin omassa työssäni opiskelijoiden parissa, kuinka nuoret tarvitsevat koko ajan enemmän tukea omaan kasvuunsa, hyvinvointiinsa ja opiskelutaitoihinsa. Yhteisöpedagogien koulutuksen ja ammattiosaamisen keskiössä olevat yhteisöllinen, pedagoginen ja yhteiskunnallinen osaaminen edustavat parhaimmillaan juuri sitä osaamista, jota tarvitaan oppilaitoksissa, aina alakoulusta toiselle asteelle, jopa korkeakouluhinkin, saakka. Itse näen oman yhteisöpedagogin koulutukseni ja nykyisen työnkuvani välillä kristallinkirkkaan yhteyden: kaikki edellä mainitut osaamisen alat ovat minulla ohjaavana opettajana päivittäisessä käytössä kohtaamisissa opiskelijoiden kanssa, toimimisessa tutoreiden

rinnalla ja tehdessäni oman, päivittäisen työpanokseni koko oppimisyhteisön hyvinvoinnin ja yhteenkuuluvuuden tunteen hyväksi.

2 OPISKELIJATOIMINTA AMMATILLISESSA KOULUTUKSESSA

Laki ammatillisesta koulutuksesta velvoittaa, että oppilaitoksella tulee olla sen opiskelijoista koostuva opiskelijakunta, jonka toimimismuotoja ovat muun muassa opiskelijakuntahallitus sekä tutortoiminta. Ammatillisen koulutuksen lainsäädännön mukaan opiskelijakunnan tehtävänä on opiskelijoiden yhteistoiminnan ja vaikutusmahdollisuuksien sekä osallistumisen vahvistaminen sekä opiskelijoiden ja koulutuksen järjestäjän välisen yhteistyön kehittäminen (531/2017/106 §). Myös ammatillisen koulutuksen opiskelijat ja henkilökunta kokevat opiskelijakuntatoiminnan edistävän yhteisöllisyyttä sekä opiskelijoiden etujen ajamista (Hakamäki-Stylman ym. 2021, 118). Opiskelijatoiminnan hyödyt näkyvät myös tulevaisuudessa: hyvin toteutettu opiskelijatoiminta voi edistää opiskelijoiden valmistumista, sosiaalisia sekä vuorovaikutustaitoja ja sitä kautta kiinnittymistä työelämään sekä yhteiskuntaan valmistumisen jälkeen (Ågren, Pihlaja & Hasari 2015, 4).

Opiskelijatoiminnalla toisella asteella tarkoitetaan yleensä opiskelijakuntatoimintaa hallitustyöskentelyn muodossa sekä tutortoimintaa. Tässä opinnäytetyössä keskitytään tutortoimintaan sen erilaisissa muodoissa työn tilaajana toimivassa Suomen suurimmassa ammatillista koulutusta antavassa oppilaitoksessa, Stadin ammatti- ja aikuisopistossa. Stadin AO koostuu 14 eri toimipaikasta, jotka yhdessä muodostavat viisi eri kampusta ja opiskelijoita oppilaitoksessa on noin 17 000 (Stadin AO 2022a).

2.1 Tutortoiminta

Tutortoiminta on oppilaitoksessa järjestettyä, opiskelijalta opiskelijalle suunnattua vertaistoimintaa. Toiminnan tarkoituksena on opiskelijoiden hyvän yhteishengen sekä hyvinvoinnin edistäminen yhteisöllisyyttä ja oppilaitoksen positiivista ilmapiiriä ylläpitämällä. Lisäksi tutorit toimivat uusien opiskelijoiden oppaina, ”matalan kynnyksen opoina”, perehdyttäen uudet opiskelijat oppilaitoksen käytäntöihin ja vastailemalla opiskelijoiden kysymyksiin. Tutorit järjestävät uusien opiskelijoiden perehdyttämisen lisäksi yhteisöllisiä tapahtumia pitkin lukuvuotta. Tutorit voivat myös toimia linkkinä opiskelijoiden ja talon henkilökunnan välillä: tutor voi toiminnallaan edistää tiedonkulkua, läpinäkyvyyttä sekä me-henkeä koko oppimisyhteisön kesken. Tärkeintä tutorin toiminnassa on osallistuminen – oli osallistumisen tapa tai tilaisuus mikä hyvänsä. (Sipilä & Rissanen 2022; Pihlaja & Snellman-Aittola 2015, 4; Ågren 2014, 12–15.)

Tutortoiminnan tavoitteena on edistää ja vahvistaa opiskelijoiden hyvinvointia, osallisuuden ja kuuluvuuden tunnetta, keskinäistä vuorovaikutusta sekä oppilaitoksen viihtyisyyttä, turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä (Hovi & Hakkarainen 2015, 12; Ågren 2014, 5–6). Nämä kaikki vahvistavat ja ylläpitävät oppilaitoksen, oppimisyhteisön sekä opiskelijoiden hyvinvointia. Hyvinvointi oppilaitoksessa parantaa opiskelijoiden opiskelumotivaatiota, pienentää keskeyttämisriskiä ja auttaa luomaan turvallisemman oppilaitosympäristön (Ågren, Pihlaja & Hasari 2015, 4).

Tutorina toimiminen hyödyttää myös tutoria itseään. Tutorina toimiminen antaa tärkeitä työkaluja ja ominaisuuksia, joita esimerkiksi työelämän edustajat arvostavat. Tutoropiskelija oppii esiintymään, olemaan aktiivinen, osallistumaan, vahvistamaan itsetuntemustaan, ihmissuhdetaitojaan sekä ryhmätyötaitojaan. Lisäksi tärkeänä taitona karttuu muiden ihmisten arvostus ja erilaisuuden hyväksyminen, oman ammatti-identiteetin vahvistuminen sekä opiskelumotivaation ylläpito. Tutorina toimiminen antaa myös tärkeitä johtamiskokemuksia sekä opettaa olemaan yhteiskunnallisesti aktiivinen ja osallistumaan vaikuttamiseen myöhemminkin elämässä. (Ågren 2014, 12–14; Hovi & Hakkarainen 2015, 6.)

Opiskelija- ja tutortoimintaa on tutkittu Suomessa jonkin verran hieman erilaisilla fokuksilla. Susanna Ågren on toiminut menetelmäkehittäjänä Mannerheimin lastensuojeluliiton (MLL), Suomen ammatillisen koulutuksen kulttuuri- ja urheiluliitto SAKU ry:n ja Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto SAKKI ry:n yhteisessä Yhtenäisyyttä tutortoimintaan –hankkeessa. Hanke toteutettiin vuonna 2014 ja sen päämäärä oli vahvistaa tutortoimintaa ja sen ohjausta ammatillisissa oppilaitoksissa. Ågren (2014, 4) määrittelee hankkeen tavoitteen seuraavasti:

”Tavoitteena on kehittää tutortoimintaa niin, että se vahvistaa opiskelijoiden verstaistukea ja osallisuutta oppilaitoksissa sekä syventää tutortoiminnan roolia turvallisten opiskeluryhmien rakentamisessa, opiskelijoiden oman toiminnan järjestämisessä sekä kiusaamisen ja yksinäisyyden ehkäisemisessä.”

Hankkeen raportissa selvitetään tutortoiminnan tilaa ja statusta tutkimuksessa mukana olleissa ammatillisissa oppilaitoksissa (45 eri koulutuksenjärjestäjää, yhteensä 81 vastausta). Noin 75% vastanneista oppilaitoksista toteutti tutortoimintaa ja selvityksen mukaan näissä oppilaitoksissa ymmärrettiin ja tiedostettiin tutortoiminnan vaikutus opiskelijoiden hyvinvoinnin edistämisessä, joka näkyy haluna ja valmiutena kehittää tutortoimintaa jatkossakin. Vaikka selvityksen mukaan tutortoiminnan tarve tunnetaan, käytännön tasolla sen toteuttamiseen ei kuitenkaan välttämättä löydy tahtotilaa tai resursseja. Lisäksi isot oppilaitoskoot, eri yksiköiden väliset välimatkat sekä se, että yhteisöllisyys ja sen kehittäminen eivät integroidu muuhun opetukseen, luovat omat haasteensa yhtenäisen tutortoiminnan kehittämiseksi. (Ågren 2014, 4, 6–7.)

Tutkimuksessa selvitettiin vastanneiden käytänteitä koskien tutortoiminnan ohjaamista, tutoreiden valitsemista ja kouluttamista sekä tutortoiminnan opinnollistamista. Raportin mukaan opiskelijoiden puolelta tutortoiminta perustuu vapaaehtoisuuteen sekä opiskelijoiden omaan haluun ja kiinnostukseen toimintaa kohtaan. Tutoreiden kouluttamisesta vastasi organisaatioissa joko oppilaitoksen oma henkilöstö tai jonkun ulkopuolisen kolmannen sektorin toimijan kouluttajat. Raportista selviää myös, että tutoreita oppilaitoksen sisällä kouluttavaa henkilökuntaa ei juurikaan itseänsä kouluteta. Tähän toivotaan muutosta ja panostusta tutortoiminnan yhtenäistämisen mahdollistamiseksi. Tutortoiminnan opinnollistamista ja tutortoiminnan tunnistamista koko oppimisyhteisöä hyödyttävänä yhteisöllisenä toimintana pidetään tärkeänä. (Ågren 2014, 7–8, 10–11.)

Tutkimuksessa selvitettiin myös vastaajien käsityksiä tutortoiminnan vaikutuksista oppimisyhteisöissä. Suurin osa vastaajista piti tutortoimintaa tutoreita itseänsä kehittävänä ja oppilaitoksen ilmapiiriä tukevana toimintana. Tutortoiminnan nähtiin edistävän uusien opiskelijoiden oppilaitokseen tutustumista ja kiinnittymistä, erilaisuuden arvostamista sekä suvaitsevaisuutta. Tutortoiminnan kautta vahvistunut yhteishenki ja vuorovaikutustaidot nähtiin vaikuttavan suoraan oppilaitoksessa viihtymiseen. Kiusaamisen ehkäisyyn tai koulupudokkuuden estämiseen tutortoiminnasta ei koettu olevan juurikaan apua. (Ågren 2014, 12–15.)

Tutkimuksen pohjalta päädyttiin suosittelemaan tutortoiminnan kehittämiseksi seuraavia asioita: riittävät resurssit tutortoiminnasta vastaavalle henkilölle, tutortoiminnan tehokas tiedottaminen koko oppilaitoksessa, toiminnan avoimuus kaikille, tutoreiden laadukas kouluttaminen, tutortoiminnan tunnistaminen opiskelijoita hyödyttäväksi toiminnaksi, tutortoiminnan opinnollistaminen, tutortoiminnan tavoitteet oppilaitoshyvinvoinnin ylläpitämiseksi sekä sen selkeät ja yhteneväiset käytännöt ja suunnitelmat, oppilaitoksen tahtotila tutortoiminnan kehittämiseksi ja tietoisuus järjestöjen tuesta tutortoiminnalle. (Ågren 2014, 18–21.)

2.2 Tutortoiminnan nykytila Stadin ammatti- ja aikuisopistossa

Stadin ammatti- ja aikuisopisto koulutuksen järjestäjänä toteuttaa ja tukee sekä ammatillisen koulutuksen lain (531/2017/106 §) että Helsingin kaupungin kaupunkistrategian (Helsingin kaupunki 2021) mukaista opiskelijatoimintaa ja toimii omalta osaltaan opiskelijoiden viihtyvyyden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja kiusaamattomuuden edistämiseksi, osallisuuden, vaikuttamisen ja yhteisöllisyyden vahvistamisessa, syrjäytymisen ennaltaehkäisemisessä, opintojen keskeyttämisen vähentämisessä sekä positiivisen oppilaitoskuvan rakentamisessa (Turunen

2022a). Helsingin kaupunki sitoutuu kaupunkistrategiassaan (2021–2025) edistämään yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja ihmisoikeuksia kaikessa toiminnassaan sekä puuttumaan häirintään, syrjintään sekä kiusaamisen ehkäisyyn (Helsingin kaupunki 2021, 30).

Opiskelijatoiminnan mahdollisia muotoja Stadin ammatti- ja aikuisopistossa ovat esimerkiksi tutortoiminta, toimipaikka- ja/tai kampushallitustoiminta, Stadin ammattiin opiskelevat (STAO ry) hallitustoiminta, opiskelijoiden kulttuurikilpailutoiminta sekä muu kerho- ja tapahtumatoiminta (Turunen 2022a). Lisäksi Stadin AO on osallistunut erilaisiin valtakunnallisiin hankkeisiin, kuten esimerkiksi Liikkuva opiskelu –hankkeeseen, jossa koulutettiin liikuntatutoreita liikunnan lisäämiseksi opiskelijoiden opiskelupäiviin (Turunen, Kämppi, Inkinen & Laine 2020).

Stadin ammatti- ja aikuisopistossa on jokaisessa toimipaikassa yksi opiskelijatoiminnan ohjaava opettaja eli ohjuriopettaja. Tätä työtä kirjoitettaessa, marraskuussa 2022, kahdellatoista toimipaikalla neljästätoista on ohjuriopettaja (tilanne elää ja vaihtelee vuosittain). Ohjuriopettajan tehtävänkuvaan kuuluu tutoropiskelijoiden ja mahdollisen muun opiskelijatoiminnan ohjaaminen sekä kehittäminen yhdessä opiskelijoiden kanssa omassa toimipaikassaan. Lisäksi opiskelijatoiminnan ohjaava opettaja osallistuu yhteiseen Stadin ammatti- ja aikuisopistotasoi- seen kehittämiseen yhdessä muiden ohjuriopettajien kanssa. (Turunen 2022b.)

Opiskelijatoiminnan ohjaavan opettajan resursseja on muutettu syksyllä 2022 toteutussuunnitelmauudistuksen ja ammatillisen koulutuksen lainsäädännön asetusmuutoksen (583/2021, 10 a §) yhteydessä. Ohjuriopettaja opettaa ja ohjaa opinnollistettua tutortoimintaa ja hän saa niihin opetuksen resursseja 13 h / osaamispiste ja sitomatonta työaika 8,6 h. Eli kokonaisuudessaan yhden opiskelijatoiminnan opinnollistetun kokonaisuuden resurssi on 39 h opetukseen varattua työaika ja 26 h sitomatonta työaika. Pääasiassa opinto menee kaksi kertaa vuodessa. Lisäksi ohjuriopettaja saa sääntelemättömään työhön 50 tuntia vuodessa. Opiskelijakunnan hallitustoiminnan opettamiseen annetaan sama opetuksen resurssi, mikäli toimipaikalla on toimiva opinnollistettu opiskelijakunnanhallitus. Stadin AO:n opiskelijakunnanhallitustoiminta on kuitenkin vuoden 2022 aikana ollut uudistuksen kohteena ja pääasiassa toimipaikkakohtaisia hallituksia ei ole ollut syksyllä 2022.

Vuoden 2022 alusta Stadin AO:hon palkattiin viisi kokoaikaista opiskelijatoiminnan ohjaavaa opettajaa toimimaan kampustasoisina toimijoina toimipaikkakohtaisten ohjuri-opettajien apuna. Lisäksi heillä on omat opiskelijatoimintaan liittyvät kehitystehtävät kahden vuoden määräaikaisen pestinsä aikana.

Stadin AO:lla on halu kehittää opiskelijatoimintaa osana opintoja, opiskelijoiden kiinnittymistä ja osallisuutta sekä oppilaitoksessa että yhteiskunnassa. Opiskelijatoiminnan opinnot on luotu Stadin AO:n omiin valinnaisiin osa-alueisiin ja ne sisältyvät yhteisiin tutkinnon osiin (YTO) Yhteiskunta- ja työelämäosaamisen kokonaisuuden alle. Opinnot on jaettu kahteen erilliseen opintojen osaan. Uusissa 1.8.2022 voimaan tulleissa toteutus suunnitelmissa (ePerusteet 2022a) tutoreille suunnattuja opintoja ovat pääasiassa Yhteisöllisyyden edistäminen (3 osaamispistettä, osp) ja Osallisuuden edistäminen (3 osp) sekä Vertaisohjaajana toimiminen (3 osp). Vaikuttamistoimintaan suunnattuja opintoja on Vaikuttamistoiminta (3 osp) ja Vaikuttamistoiminnan edistäminen (3 osp). Ennen 1.8.2022 aloittaneiden opiskelijoiden toteutus suunnitelmat ovat Projektit, tapahtumat ja tutortoiminta (3-6 osp) ja Opiskelijakunnan hallitus- ja Ruuti-toiminta (3 osp) (ePerusteet 2022b).

Uudeksi tutoriksi pääsee ilmoittautumalla Wilma-viestin mukana tulevalla Forms-kyselyllä koko Stadin AO:n laajuiseen tutorkoulutukseen. Tällä hetkellä koulutuksia suunnittelevat ja toteuttavat kampuskohtaiset opiskelijatoiminnan ohjaavat opettajat. Vuoden 2022 aikana olleisiin tutorkoulutuksiin on ilmoittautunut 342 opiskelijaa ja koulutukseen on saapunut paikalle 177 opiskelijaa ilmoittautuneista. Tutorhuppareita on jaettu kuluvana vuonna 157 kappaletta, mutta tässä luvussa on mukana myös mahdollisesti aiemmin kuin vuonna 2022 koulutuksensa käyneitä tutoreita. Vuonna 2021 opiskelijoita ilmoittautui tutorkoulutuksiin Wilman kautta yhteensä 192 opiskelijaa, joista 77 opiskelijaa osallistui koulutuksiin. Tällä hetkellä eri kampuksilla on tutoreita listoilla noin 200, joista kaikki eivät välttämättä toimi aktiivisena johtuen esimerkiksi henkilökohtaisista opintopoluista, työelämässä oppimisesta, muiden opintojen vaativuudesta tai vaikeudesta kiinnittäytyä toimintaan. (Turunen 2022b.)

Ajalla 1.1.2021-25.11.2022 vanhan opetussuunnitelman mukaisen tutortoiminnan opintojakson (projektit, tapahtumat ja tutortoiminta) on suorittanut 201 opiskelijaa. Opiskelijakunnan hallitus- ja Ruuti-toiminta opintojakson on suorittanut 21 opiskelijaa. Kaiken kaikkiaan opiskelijoita, joilla on jonkinlainen merkintä opintojaksosta (suoritettu / kesken / hylätty) tältä ajalta, on 241. Tämän statistiikan mukaan tämä opinto on jäänyt kesken tai tullut hylätyksi vain 19 opiskelijalle, eli 92,12% opintojaksolle ilmoittautuneista opiskelijoista on sen myös suorittanut. Uudenkin toteutus suunnitelman mukaisia opintoja on ehditty suorittamaan syksyn 2022 aikana osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistämisen opintokokonaisuuksissa (viisi opiskelijaa). (Stadin AO 2022b).

Opiskelijatoiminta, ja tutortoiminta sen sisällä, näyttäytyy kuitenkin hyvin toimipaikkakohtaisena, ja toimintakulttuurin erot voivat olla suuriakin eri toimipaikkojen välillä. Yhdenvertaisten toiminta- ja ohjauskäytänteiden lisäksi tarvitaan tietoa tutorien rekrytoinnista, kouluttamisesta ja tutortoimintaan sitoutumisesta. Tällä hetkellä tutortoiminnan koulutuksiin ilmoittautuu huomattavasti enemmän opiskelijoita kuin paikalle todella tulee. Myöskään koulutuksen jälkeistä kiinnittymistä tutortoimintaan ei olla tähän asti seurattu, mutta se on kehitettävänä toimenpiteenä tulevaisuudessa.

3 TOIMIVAN TUTORTOIMINNAN TAUSTAVOIMAT

Tutortoiminta toisella asteella voidaan nähdä jonkinlaisena arvioitavan opinnon ja vapaaehtoistoiminnan sekoituksena. Vaikka opiskelija saakin aktiivisesta toiminnastaan osaamispisteitä, se ei kuitenkaan itsessään riitä sitouttamaan opiskelijaa tavoitteelliseen toimintaan, vaan se vaatii myös opiskelijan omaa motivaatiota ja halua toimia tutorina. Yhtenä tämän työn tavoitteena oli selvittää tutoropiskelijoiden omaa motivaatiota ja sitoutumista edistäviä asioita. Pelkkä motivaatio tuntui riittämättömältä ilmiöltä selittämään tutorin omistautumisen määrää, joten sen rinnalle otettiin vapaaehtoistoiminta ja sen elementit täydentämään näitä tutortoiminnan taustavoimia.

3.1 Motivaatio

Motivaatio käsitteenä on kaikille tuttu, mutta sen tutkiminen on osoittautunut haasteelliseksi sen subjektiivisen laadun vuoksi (Liukkonen, Jaakkola & Kataja 2006, 10). Yksinkertaisimmillaan motivaatio tarkoittaa ihmisen kykyä ja halua aloittaa joku asia, jatkaa sen tekemistä ja saattaa se loppuun saakka, mutta käytännössä motivaatio on monimutkainen ja koko ajan muuttuva prosessi, johon vaikuttavat niin yksilön oma persoonallisuus ja arvot, tunne- ja järkiperäiset seikat kuin sosiaalinen ympäristökin (mt., 11). Yksilöiden välinen motivaation taso vaihtelee, mutta se vaihtelee myös yksilössä itsessään riippuen muun muassa motivaation kohteesta, omasta vireystilasta tai onnistumisen todennäköisyydestä.

Motivaatiota (tai sen puutetta) on pyritty selittämään erilaisilla teorioilla vähän eri katsantokannoista jo aina Freudin viettiteorioista 1900-luvun alkupuolelta 2010-luvun oppimismotivaation teorioihin. Viettiteorioiden pohjana oli selitys siitä, että ihminen motivoituu toimimaan vain täyttäessään biologisia viettejään ilman kykyä vaikuttaa niiden tyydyttämiseen tarvittaviin toimintoihin. Abraham Maslow vei motivaatiotutkimusta humanistisempaan suuntaan esittäen, että ihmisen toimintaa ohjaa erilaiset fysiologiset ja psykologiset tarpeet, joiden täyttäminen ohjaa yksilön toimintaa ja suuntaa (Maslow 1943, 370–396). Vaikka Maslowin tarvehierarkiasta siirryttiin nopeasti kognitiivisen psykologian mukana tulleisiin kognitiivisiin motivaatio-teorioihin, hän oli kuitenkin uranuurtaja humanistisemmassa tutkimussuunnassa, jossa ihmisen oman toiminnan merkitys motivaation syntymisessä nähtiin tärkeämpänä kuin ulkoiset ärsykkeet (Liukkonen ym. 2006, 18).

Seuraavien vuosikymmenien ajan vallalla olevassa kognitiivisissa motivaatioteorioissa motivaation syntyä pyrittiin selittämään ihmisen ajatusten ja kognitioiden kautta. Pian huomattiin, ettei tälläkään malli ottanut tarpeeksi huomioon yksilön sosiaalisen kasvu- ja elinympäristön sekä tunteiden vaikutusta motivaation synnyssä ja kehittymisessä (Liukkonen ym. 2006, 23). Tähän vastauksena psykologi Albert Bandura kehitti 1980-luvulla sosiaalis-kognitiivisen motivaatiokäsityksen. Siinä yksilön oma arviointikyky omasta käyttäytymisestään, kognitioistaan ja ympäristön tapahtumista antaa mahdollisuuden muokata tulevia tapahtumia, eli yksilö nähtiin aktiivisena, vaikuttavana toimijana oman motivaation kehittymisessä ja ylläpitämisessä). 2020-luvulle tultaessa motivaatioteoriat ovat kehittyneet ja jatkojalostuneet eri suuntiin, mutta sosiaalis-kognitiivinen suuntaus on kuitenkin pitänyt teoreettisena pohjana pintansa. (mt., 24.)

Arkikielessä yksi tutuimmista motivaatiomäärittelyistä lienee jako sisäiseen ja ulkoiseen motivaatioon. Tämä jaottelu tuli käyttöön Richard Ryanin ja Edward Decin ensimmäisen kerran vuonna 1985 esittelemästä itsemääräämisen teoriasta (Ryan & Deci 2000). Teorian mukaan ihminen toimii joko sisäisen motivaation voimin, jolloin käsillä olevan asian kiinnostavuus ja toiminnan mielekkyyys riittävät motivoimaan toimintaa (esim. harrastus), tai ulkoisen motivaation keinoin, kuten palkkion tai kannusteen voimalla – tai rangaistuksen uhalla. Sisäistä motivaatiota usein pidetään ”parempana” tai tavoittelemisen arvoisempaa motivaationlähteenä kuin ulkoista motivaatiota, mutta todellisuudessa sisäinen ja ulkoinen motivaatio tukevat toinen toisiaan, ja ilmenevät yleensä samanaikaisesti (Ruohotie 1998, 37-38). Vapaaehtoisuuteen perustuva toiminta on usein sisäisen motivaation ajamaa toimintaa, ja Ruohotien määritelmän mukaan myös yhteydessä Maslowin tarvehierarkian ylimmän asteen tarpeiden tyydytykseen, eli itsensä toteuttamisen ja kehittämisen tarpeisiin, kun taas ulkoinen motivaatio tyydyttää alempia tarpeita, kuten turvallisuuden tai yhteenkuuluvuuden tarpeita (mt., 38).

Motivaatiota on tutkittu paljon viime vuosikymmeninä myös Suomessa. Kati Vasalampi ja Katarina Salmela-Aro työryhmineen (2014) ovat tehneet laajan tutkimuksen nuorten sisäisestä motivaatiosta ja kouluinnokkuudesta erilaisissa koulupolun nivelvaiheissa. Tutkimuksen pää tavoitteina oli selvittää, ”miten nuorten koulutustavoitteisiin liittyvä motivaatio muuttuu koulutuksellisessa siirtymässä, mikä on koulutustavoitteisiin liittyvän motivaation merkitys kouluinnokkuudessa ja -uupumuksessa ja mikä on koulutustavoitteisiin liittyvän motivaation sekä kouluinnokkuuden ja -uupumuksen rooli nuorten kyvyssä selviytyä haastavasta koulutuksellisesta siirtymästä” (Vasalampi & Salmela-Aro 2014, tiivistelmä).

Tutkimuksessa havaittiin, että nuoren ympäristö vaikuttaa sisäisen motivaation nousuun: jos nuori koki päässeensä taitojansa ja kiinnostuksen kohteitansa vastaavaan opiskelu-ympäristöön, sisäinen motivaatio nousi ja ulkoinen motivaatio laski. Nuoren hyvä opiskelumotivaatio ennakoii sujuvaa siirtymistä lukion jälkeisiin jatko-opintoihin, kun taas uupumus ja heikko motivaatio ennakoivat siirtymän vaikeutta. Lisäksi havaittiin, että sisäinen motivaatio ennakoii parempaa menestymistä niin yliopiston pääsykokeissa kuin myös menestymistä itse opinnoissa. (Vasalampi & Salmela-Aro 2014, 17–18.)

Pohdintaosiossa Vasalampi ja Salmela-Aro toteavat, että nuoren on tärkeä saada valita oma koulutuspolkunsa itse. Tällä mahdollistetaan paras mahdollinen sisäinen motivaatio, joka itsessään antaa nuorelle työkaluja selviytyä opiskelusta sen mahdollisista haasteista huolimatta. Tutkimus osoitti myös koulu-ympäristön merkityksen nuoren kehityksellisten tavoitteiden tukemisessa. Parhaimmillaan viihtyisä koulu-ympäristö tukee yhteenkuuluvuuden, vapaaehtoisuuden ja kyvykkyyden tunnetta kehittäen nuoren motivaatiota entisestään. Motivaatiolla todettiin olevan suuri merkitys sekä kouluinnokkuuden että koulu-uupumuksen kannalta. Omien tavoitteiden saavuttaminen edisti kouluinnokkuutta ja vähensi uupumusta. Nuorten motivaation tukeminen siirtymissä edesauttaa tavoitteiden saavuttamisessa, joka taas tulevaisuudessa motivoi nuorta lisää. Siirtymien sujuvoittamisella ja tukemisella edistetään siis yksilön hyvinvointia pitkälle tulevaisuuteen. (Vasalampi & Salmela-Aro 2014, 18–20.)

Tässä työssä olen käsitellyt motivaatiota yhtenä tutortoimintaan mukaan tulemisen ja siihen sitoutumisen elementtinä. Motivaatio voidaan kuitenkin nähdä lyhyt- ja pitkäaikaisena ”innostumisena” yksittäisiin asioihin tai tilanteisiin (Ruohotie 1998, 41), eikä se itsessään riitä selittämään pitkäkestoista ja tavoitteellista vapaaehtoisuuteen perustuvaa toimintaa. Motivaation ”purskahdusten” lisäksi tarvitaan siis pidempikestoista halua sitoutua toimintaan.

3.2 Vapaaehtoistoiminta

Vapaaehtoistoiminta on työtä, jota yksilö tekee, nimensä mukaisesti, vapaasta tahdosta. Työn tekoa ei ohjaa ulkoinen kannustin tai palkinto, vaan ihmisen halu auttaa toista ihmistä. Vapaaehtoistoiminnan määritelmänä voidaan pitää myös sitä, että siitä hyötyy joku vapaaehtoisena toimivan henkilön oman perhe- tai ystäväpiirin ulkopuolella oleva kolmas osapuoli, tai että toiminta vaikuttaa yhteisiin asioihin. Vapaaehtoistoiminta on myös syrjimätöntä ja kaikille avointa. (THL 2022.)

Vertais- ja vapaaehtoistoiminnan hankkeen, Versovan, tuotoksena syntyneessä kirjassa, Vapaaehtoistoiminta kehittyi, Anne Laimio ja Sari Välimäki (2011, 10) ovat muotoilleet vapaaehtoistoiminnan määritelmän seuraavasti:

”Vapaaehtoistoiminta on omasta halusta lähtevää, palkatonta toimintaa, jota tehdään omia arvoja vastaavan yhteisön hyväksi. Se on merkki halusta osallistua ja vaikuttaa ja sen tulisi olla kaikkien kansalaisoikeus.”

Tutkimusten mukaan tärkein vapaaehtoistoiminnan motivaattori on halu auttaa muita (41% vastaajista) (Yeung 2020). Vapaaehtoistoiminta antaa myös tekijälleen: se tuo hyvinvointia, mahdollistaa sosiaalisten kontaktien luomisen, kohentaa itsetuntoa, antaa väylän olla aktiivinen osa yhteiskuntaa, uusia elämäkokemuksia ja mahdollisuuden oppia uusia sekä käyttää olemassa olevia taitoja (Yeung 2020; Kontiala, Ristiniemi, Karisto & Laaksoharju 2019).

Vapaaehtoistoiminnalla on pitkät juuret myös Suomessa. Jo 1800-luvun molemmin puolin Suomeenkin perustettiin erilaisia sivistysseuroja, uskonnollisia yhdistyksiä, raittiusyhdistyksiä, vapaapalokuntia ja muita kansalaistoiminnan muotoja (Raninen, Raninen, Toni & Tornaesus 2008, 14-15). Yhdistysten puitteissa tehdyn vapaaehtoistoiminnan ohella erilaisella talkootyöllä on myös pitkät perinteet Suomessa. Erityisesti maaseudulla tehtiin talojen isoja töitä, kuten heinäkorjuuta, eri taloista kootuilla talkooporukoilla, yhtä lailla kuin nykypäivänä pidetään pihatalkoita kerrostalojen pihalla tai vaikka lasten leikkipuiston kunnostustalkoita.

1900-luvun yhdistysten työtä leimasi hyväntekeväisyyden teema, jossa ”parempiosaiset” tekivät työtä tai lahjoittivat ”huono-osaisimmille” hyvästä tahdostaan ilman vastavuoroisuuden odotusta. Talkootyö taas oli enemmän vertaisilta toisille tapahtuvaa työvoiman puutteesta nousevaa työtä, naapuriapua, johon liittyi odotus vastavuoroisuudesta. Talkootyötä tehtiin myös kyläyhteisöjen hyväksi, sekä vähäosaisten auttamiseksi, ilman vastavuoroisuuden edellytystä. (Raninen ym. 2008, 22.) Nykyään talkootyön tehtävät ovat muuttuneet, mutta talkoohenki on pysynyt samana: sitä tehdään, koska ollaan valmiita antamaan omaa työpanosta yhteisen hyvän puolesta (mt., 23).

Tänä päivänä vapaaehtoistoiminnan luonne on muuttunut. Vapaaehtoistoiminta tai aktivismi on siirtynyt entistä enemmän internettiin, erilaisiin kertaluontoisiin tempauksiin, liikkeisiin tai julkiselle sektorille (Laimio & Välimäki 2011, 9). Nykypäivän hengen mukaisesti ajatellaan, että vapaaehtoistoiminta on kansalaisoikeus enemmän kuin -velvollisuus, ja sen hyvinvointivaikutukset tunnetaan ja tunnustetaan. Vapaaehtoistoiminnan historiassa on korostunut autettavan tarve: vapaaehtoistojen haluaa hyvää hyvyttään tukea heikompiensa autettavaa, ilman

omaa ”palkintoa” toiminnasta. Tänä päivänä fokuksessa onkin enemmän vapaaehtoistoimija itse: asioihin ja tapahtumiin halutaan vaikuttaa, ja vapaaehtoistoiminta ja kansalaisaktivismi koetaan tärkeäksi osaksi omaa identiteettiä ja sen rakentamista (Raninen yms. 2008, 83). Motiivit vapaaehtoisena toimimiseen ovat myös muuttuneet 2020-luvulle tultaessa. Altruistinen auttamisen halu selittää osin toiminnan motiiveja, mutta useat auttajat tavoittelevat myös omaa hyvinvointiaan esimerkiksi oman merkityksellisyyden kokemuksen kautta. Auttaja ”saa” myös saada toiminnastaan jotain itselleen pyyteettömän ”laupias samarialaisen” työn sijaan. (Laimio & Välimäki 2011, 16-18.)

Anne Birgitta Yeung (Pessi) on tutkinut laajasti suomalaista vapaaehtoistyötä. Hänen tutkimuksensa ”Vapaaehtoistoiminta osana kansalaisyhteiskuntaa – ihanteita vai todellisuutta?” vuodelta 2002, on tutkimus suomalaisten asennoitumisesta ja osallistumisesta vapaaehtoistoimintaan. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää suomalaisen vapaaehtoistyön asemaa ja merkitystä kansalaisyhteiskunnan rakentamisessa sekä vahvistaa eri organisaatioiden vapaaehtoistoiminnan perustaa. Tavoitteena oli myös vapaaehtoistyön tunnettavuuden, tunnistettavuuden sekä tunnustettavuuden lisääminen samalla selkiyttäen vapaaehtoistyölle asetettuja odotuksia. (Yeung 2002, 10, 14–15.)

Haastattelututkimuksessa kartoitettiin noin tuhannen haastatellun mielikuvia vapaaehtoistoiminnasta, osallistumisen reunaehtoja ja edellytyksiä (kuten asuinpaikka, koulutustausta, ajankäyttö, sukupuolien väliset erot) ja sitä, minkälaisiin toimintamuotoihin osallistuttiin. Myös vastaajien osallistumismotivaatiota kysyttiin. Selkeästi yleisin motivaatio toimintaan oli auttamisen halu. Yli 40% vastaajista mainitsi tämän tärkeimmäksi motiiviksi vapaaehtoistyöhön. Muita motiiveja toimia vapaaehtoisena oli ylimääräisen vapaa-ajan käyttäminen hyödylliseen ja itselle mielekkääseen toimintaan, mukaan lähteminen tuttavien pyynnöstä, halu tavata muita, saman henkisiä ihmisiä, halu saada uusia elämäkokemuksia sekä kiinnostus vapaaehtoistoimintaa kohtaan. Motivaatiota oli kartoitettu myös sukupuolittain ja ikäryhmittäin: naisia toimintaan motivoi auttamisen halu, uuden oppiminen sekä uudet sosiaaliset suhteet. Miehiä mukaan veti tuttavat, vapaa-ajan käyttäminen johonkin hyödylliseen sekä tunne kansalaisvelvollisuudesta. Nuoria puolestaan motivoi uusien taitojen oppimisen mahdollisuus. Tutkimuksessa todettiin myös, että nuoret eivät niinkään hakeudu vapaaehtoistoiminnan pariin löytääkseen uusia sosiaalisia verkostoja, vaan heidän on helpompi tulla mukaan valmiin kaveriporukan mukana tai tuttavien pyynnöstä. (Yeung 2002, 32–34.)

Pohdintaosiossa Yeung toteaa nuorten olevan tulevaisuuden vapaaehtoistoiminnan voimavara. Nuoria kiinnostaa vapaaehtoistyö erityisesti lasten ja toisten nuorten (35%), urheilun (35%) sekä terveys- ja sosiaalipalvelujen parissa (19%). Tutkimuksesta käy ilmi myös, että lähes 60% nuorista tulisi mukaan vapaaehtoistoimintaan pyydettyä ja vain yksi sadasta nuoresta sanoo osallistumattomuuden syyksi vapaaehtoistoiminnan kiinnostamattomuuden. (Yeung 2002, 56–57.)

Tässä tutkimuksessa vapaaehtoistoimintaa tarkastellaan tutortoiminnan viitekehyksessä. Anne Birgitta Yeungin mukaan vapaaehtoistoiminnan kulmakiviä tai tunnuspiirteitä ovat vapaaehtoisuus, vapaamuotoisuus, joustavuus ja riippumattomuus (Yeung 2005, 83, 188). Leena Kurki taas rinnastaa sosiaalipedagogisen toiminnan periaatteet vapaaehtoistyön periaatteisiin. Hänen mukaansa niitä ovat pedagoginen, sosiaalinen ja kulttuurinen innostaminen, joiden avulla pyritään sekä ”ihmisten yhteisölliseen sitoutumiseen että heidän persoonallisten arvojensa kehittämiseen” (Kurki 2001, 73). Kurjen mukaan vapaaehtoistoiminnan ytimessä on ihmiskeskeisyys, heidän omat toimintaympäristönsä ja lähtökohtansa ja tavoitteena on saada ihmiset itse innostumaan toiminnasta, asioihin vaikuttamisesta ja omien olosuhteidensa muutosmahdollisuuksista (mt., 73).

Näissä kahdessa, hyvin toisiaan täydentävässä, luonnehdinnassa on kiteytetty vapaaehtoisuuden ydin. Miten tutortoiminta sopii tähän kuvaan vapaaehtoistoiminnan kontekstissa? Näen näissä paljonkin yhtäläisyyksiä, vaikka oppilaitoksessa toimiva tutortoiminta ei vapaaehtoistoimintaa sanan edellä määritellyssä merkityksessä olekaan. Tutortoiminta Stadin AO:ssa on vapaaehtoista: vaikka ”palkkioksi” aktiiviselle tutorille onkin tarjolla osaamispisteitä ja suoritusmerkintöjä, toimintaan mukaan lähteminen on vapaaehtoista. Oikeanlaisella ohjauksella tutoripiskelijoita innostetaan toimintaan mukaan pedagogisin ja sosiaalisin keinoin sekä yhteisöllisyyden että henkilökohtaisten ominaisuuksien kehittymisen nimissä. Opiskelijoille annetaan mahdollisuus olla aktiivisia, toimivia ja vaikuttavia tahoja oppilaitoksen arkeen ja arvoihin. Joustavuutta, vapaamuotoisuutta ja riippumattomuutta tarjoillaan oppilaitoksen byrokratian ja arjen puitteissa.

Uskallan väittää, että tutortoiminta, tai ainakin sitoutunut ja tavoitteellinen sellainen, pohjaa samantapaisiin toimintaperiaatteisiin kuin vapaaehtoistoimintakin. Stadin ammatti- ja aikuisopiston tutortoiminnan tavoitteellinen ja merkityksellinen kehittäminen edellyttävät näiden toimintakaavojen tuntemista tässä kontekstissa.

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Opinnäytetyön toteutus sai alkunsa keväällä 2022 kun pyysin aihetta opiskelijatoiminnan ja osallisuuden lehtorilta Katriina Turuselta Stadin ammatti- ja aikuisopistosta. Työskentelen itse yhden Stadin AO:n toimipaikan ohjaavana opettajana ja yhtenä työnkuvani osa-alueena on oman toimipaikkani opiskelijatoiminnan ohjaaminen, eli toimiminen ohjuriopettajana. Työn aiheeksi valikoitui nopeasti Stadin AO:n opiskelijatoiminta, ja pyörittelimme aihetta ja lähestymistapaa monesta eri näkökulmasta ennen kuin saimme rajattua aiheen koskemaan tutortoimintaa. Opiskelijatoiminta kokonaisuudessaan ammatillisessa koulutuksessa ja Stadin AO:ssa käsittelee niin monta eri osa-aluetta, että työn käsiteltävyyden kannalta oli olennaista rajata aihetta mahdollisimman tarkkaan. Tutortoiminta on itselleni läheinen aihe, koska olen itse oman toimipaikkani tutorohjaaja, jonka vuoksi aihe tuntui sekä tarpeeksi tutulta mutta myös työn tekemisen kautta uutta, tarpeellista tietoa antavalta oman ammattitaidon parantamisen kannalta.

Halusin hankkia aineiston haastattelemalla 6-8 Stadin AO:ssa tutorina toimivaa opiskelijaa. Haastatteluja varten tein opinnäytetyösuunnitelman toukokuussa 2022 Kaskon tutkimusluvan hakemista varten. Tähän kuului tutkimussuunnitelma, alustava sisällysluettelo, haastattelu-runko, tiedote haastateltaville, tutkittavan suostumuslomake, sekä seloste henkilötietojen käsittelytoimista. Lisäksi hain luvan haastattelujen tekoon kahden eri toimipaikan koulutuspäälliköiltä. Sain tutkimusluvan Kaskolta jo kesäkuun aikana, mutta haastattelut toteutuivat erilaisten aikatauluhaasteiden (mm. opiskelijoiden kesäloma) vuoksi vasta syyskuussa 2022.

Työn tutkimusotteeksi valitsin kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen. Laadullisella tutkimuksella pyritään selvittämään jotain ilmiötä, prosesseja tai tutkittavan asian merkityksiä. Laadullinen tutkimus on kiinnostunut yksittäisten henkilöiden kokemuksista, näkökannoista ja mielipiteistä. Tiedon kerää, analysoi ja työstää eteenpäin tuloksiksi usein tutkija itse tuottaen esimerkiksi haastattelututkimuksen materiaalista, eli yksittäisten ihmisten kokemuksista, tieteellisesti uskottavaa dataa tutkimuksen aiheesta. (Kananen 2014, 19.)

Laadullisen tutkimuksen erilaisia tiedonkeruumenetelmiä ovat haastattelut, kyselyt, havainnointi sekä erilaisista dokumenteista kerätty tieto (Tuomi & Sarajärvi 2018, 83). Tässä työssä laadullisen tutkimuksen puolesta puhuivat tutkimuksen lähtökohdat, joiden keskiössä oli yksittäisten opiskelijoiden kokemukset ja omat ajatukset koskien tutortoimintaa. Tutkittavasta ai-

heesta haluttiin saada tietoa mahdollisimman laajasti ja ennalta liian tiukkoja raameja asettamattomasti – johon jonkinlainen kvalitatiivinen tutkimus olisi asian väistämättä asettanut – joka jo itsessään on yksi laadullisen tutkimuksen kategorisoinnin elementti (Juuti 2021, 11).

Vaikka laadulliseen tutkimukseen liittyy myös epäilyjä esimerkiksi tiedon luotettavuuden tai tieteellisyyden suhteen, niin voidaan myös todeta, että analyysivaiheen systemaattisuus, luotettavuus ja niiden molempien tarkka kuvaus ja jäljitettävyyys luovat kuitenkin riittävän tulkinnan luotettavuuden tutkimukseen. (Puusa 2021, 147.)

4.1 Aineisto ja sen hankinta

Tämän työn pääasiallinen tiedonkeruumenetelmä oli puolistrukturoitu haastattelu. Haastattelu tiedonkeruun menetelmänä on joustava, koska se mahdollistaa vuorovaikutuksen ja sen suomat vapaudet haastattelijan ja haastateltavan välillä. Suora haastattelu mahdollistaa esimerkiksi kysymysten järjestyksen vaihtumisen, tarkentavat kysymykset, kysymyksiä sisällön selittämistä tai haastattelijan havainnointia haastattelutilanteesta (Tuomi & Sarajärvi 2018, 85-86). Puolistrukturoitu haastattelu, eli teemahaastattelu, mahdollistaa sekä kysymysten että vastausten tarkentamisen ja syventämisen sekä vastausten moniulotteisemman tulkitsemisen (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 205), jonka koin tässä työssä tärkeäksi osaksi tiedonkeruuta. Menetelmä osoittautui oikeaksi, koska monet kysymykset vaativat selventämistä itse haastattelutilanteissa, sekä vastaukset poikivat paljon lisäkysymyksiä, joita ei alkuperäisessä haastattelu-rungossa ollut.

Haastatteluihin valikoitui Stadin ammatti- ja aikuisopiston aktiivisesti tutortoiminnassa mukana olevat kuusi opiskelijaa neljästä eri toimipaikasta. Haastateltavat etsittiin ja kontaktoitiin toimipaikkojen ohjuriopettajien kautta. Haastattelut toteutettiin syyskuussa 2022. Haastatteluilla kartoitettiin opiskelijoiden kokemuksia ja ajatuksia tutortoiminnassa mukana olemisesta, sekä sen kehittämisestä ja ohjauksesta pääkysymysten avulla (liite 4). Vaikka haastateltavien määrä oli varsin pieni, vain noin 3%, suhteessa tutoreiden määrään oppilaitoksessa, aineiston saturaatio eli kylläntyminen kuitenkin saavutettiin haastattelujen aikana, eikä näin ollen tarvetta useammille haastateltaville ollut.

Kun haastattelut oli tehty, litteroin ne tietokoneella. Litterointiin käytin Wordin omaa litterointityökalua, joka litteroi haastattelua samaan aikaan kuin sitä tehdään. Litteroinnin selkeyttä-

mistä ja korjaamista varten haastattelut myös nauhoitettiin puhelimen sanelintoiminnolla. Litteroinnista jätin pois puhekieliset täytesanat, kuten ”niinku”, ja litteroinnista häivytettiin osittain murteiden tai kielellisten haasteiden elementtejä haastateltavan anonymiteetin suojelemiseksi. Kuudesta haastattelusta kertyi äänimateriaalia n. 2 tuntia 45 min ja litteroitavaa materiaalia syntyi noin 44 A4-kokoista arkkia (fonttikoko 11, riviväli 1,15).

4.2 Aineiston analyysi

Teemahaastattelun looginen analysointitapa on teemoittelu (Kananen 2012, 117). Tässä työssä aineiston analyysi perustui aineistolähtöisyyteen. Aineistolähtöinen analyysi alkaa aineiston avoimella ja teoriasta ”vapaalla” lukemisella, jonka jälkeen voidaan aloittaa aineiston alkupeäraisten ilmaisujen pelkistäminen ja koodaus, eli luokittelu samankaltaisuuksien – tai erikaltaisuuksien – mukaan omiksi luokikseen (Puusa 2021, 152). Luokittelu eroaa kuitenkin teemoittelusta: luokittelussa pyritään etsimään ja ”laskemaan” luokkia joka kvantitatiivisen tutkimuksen tavoin, kun taas teemoittelussa painottuu se, mitä jokainen haastateltu on sanonut koskien kutakin teemaa (Tuomi & Sarajarvi 2018, 105).

Aloitin tämän opinnäytetyön aineiston analyysin etsimällä aineistosta erilaisia tutortoimintaa kuvaavia ilmaisuja. Tietopohjasta ja tutkimuskysymyksistä nousseet teemat, joiden ilmaisuja lähdin etsimään, olivat a) tutortoiminnan sisältö, b) motivaatio, c) rekrytointi sekä d) ohjaus. Analyysia jatkettaessa kuitenkin uusia, ei ennakolta tiedossa olleita, teemoja nousi esiin aineistosta. Lopulliset teemat, joita aineistosta analysoitiin, olivat a) tutortoiminnan vaikutukset, b) oma motivaatio, c) rekrytointi, d) ohjaus, e) ryhmään ja toimintaan sitoutuminen sekä f) tutortoiminta. Näihin teemoihin liittyvät ilmaisut pyrin pelkistämään, eli reduceoimaan yksinkertaisimmiksi ilmaisuiksi, joista koottiin 23 eri alaluokkaa. Alaluokat yhdistettiin, eli klusteroitiin edelleen kahdeksaksi eri yläluokaksi. Seuraavaksi yhdistin yläluokat kolmeksi pääluokaksi, kunnes lopuksi yläluokat abstrahoitettiin yhdistäväksi luokaksi. Ilmaisut, pelkistetyt ilmaisut, alaluokat sekä yläluokat koodattiin värikoodein analyysin ja luettavuuden helpottamiseksi. Jatkoin samaa värikoodausta myös pääluokkien jaottelussa.

Ilmaisu	Pelkistetty ilmaisu	Alaluokka	Yläluokka	Pääluokka	Yhdistävä luokka
"Tehdään jotain juttua tai järjestetään jotain oppilaille, meidän kavereille heidän puolestaan, kivaa ja hauskaa juttu heille."	Järjestetään toimintaa opiskelijoille	Yhteisöllisyyden edistäminen toiminnan kautta	Tutortoiminnan vaikutukset oppimisyhteisössä	Tutortoiminnan merkitys oppilaitoksessa	
"Ehkä vähän semmoista muiden auttamista ja että saa piristettyä ihmisiä ja... Niin, no just avustaminen ja..."	Muiden auttaminen ja piristäminen	Yhteisöllisyyden edistäminen osallistamisen kautta			
"Auttaa opettajien ja oppilaiden, että ne saa yhteyden toisiinsa silleen, että tietää mistä saa apua."	Tutustuttaminen	Vertaisohjaaminen			
"Edistetään sitä yhtenäisyyttä ja --- koulun ilmapiiriä parannetaan --- ja yritetään saada opiskelijoiden mielipiteitä myöskin, että miten voitaisiin tehdä näin."	Yhteisöllisyyden vahvistaminen osallisuuden kautta	Vaikuttaminen			
"Mun mielestä meille muille (tutoreille) opiskelijoiden on paljon helpompi mennä puhumaan asioista ja pyytämään apua kuin ehkä opettajilta."	Matalan kynnyksen apu	Vaikuttaminen			
"Ihmiset oppii paljon asioita." (uusia taitoja tapahtumien myötä)	Positiiviset oppimiskokemukset	Yhteisöllisyyden ja kiinnittymisen vahvistaminen toiminnan avulla			
"Pystyvä vaikuttamaan erilaisiin asioihin."	Vaikuttaminen	Osallisuus			
"Että meillä on ollut useampi isompi projekti tässä näin kuin nimenvaihtoadressia, että saisi Wilmaan kutsumanimen."	Oppilaitoksen hallinnollisiin käytänteihin vaikuttaminen	Sosiaalisten verkostot			
"Lautapelikerho"	Sosiaalisten suhteiden luominen ja vahvistaminen	Itsetunnon tukeminen			
"Silloin elokuvan alussa kun ne tuli, niin meillä oli joku kolme päivää, että --- me kiertäettiin niitä ja siinä samassa oli just, että vietiin osa ryhmästä sinne liikuntasaliin ja sitten me tutorit vedettiin niillä kaikkia erilaisia leikkejä ja siinä tutustumista."	Ryhmittäminen	Opinnot ja tulevaisuus			
"Me tehtiin kierros aloittavissa ryhmässä. --- Meillä oli toi Kahoot ja sitten semmoinen mind map -homma, mihin sä sait sit vapaasanaisesti kirjoittaa vastauksia ja sieltä me saadaan ideoita, mitä tapahtumia me voitaisiin tehdä ---"	Opiskelijoiden toiveiden ja ideoiden kuunteleminen				
"Keidaskahvit kerran viikossa."	Yhteisöllinen tapahtuma				
"Järjestetään vaikka erilaisia tapahtumia ja saetaan avustaa uusia oppilaita, kun ne tulee ekaa kertaa kouluun ja kertoa vähän minkälaista täällä on ja tammöistä ja..."	Uusien opiskelijoiden "sisäänajo"				
"Kiiva tutustua ihmisiin ---"	Uudet kaverit				
"Ja sitten meillä on totta kai noi tutorihupparit."	Yhteenkuuluvuuden tunne				
"Siitä (toiminnasta) tulee semmoinen voimautunut olo, että on pystynyt tekemään jotain muiden hyväksi."	Voimautuminen				
"--- omat pelkonsa voittaa, että kun on vähän ujo ja sitten jos sitä voisi vähän lyödä"	Itsensä voittaminen				
"--- tää on sitten tulevaisuuden työpaikoissa, että on tehnyt tammöistä, että on semmoista työkaluja esimerkiksi tapahtumien järjestämisessä ja kommunikoinnissa ja tommoisessa organisoimisessa."	Tulevaisuuden työelämätaidot				
"--- ja sitten no tottakai kun saa opintopisteitä."	Osaamispisteet				

Kuva: Osakuva analyysistä (kuva koko analyysistä, liite 5)

Opinnäytetyölle oli asetettu kaksi tutkimuskysymystä. Ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä kysyttiin tutoropiskelijoiden kokemuksia tutortoiminnasta oppilaitoksessa. Toisessa tutkimuskysymyksessä pyrittiin kartoittamaan sitoutumista vahvistavia ja heikentäviä tekijöitä. Molempiin kysymyksiin vastaavat teemat olivat löydettävissä kaikista haastatteluista ja niiden perusteella materiaalista pystyttiin muodostamaan kolme pääluokkaa: 1) tutortoiminnan merkitys oppilaitoksessa, 2) motivaatio ja sitoutuminen sekä 3) tutortoiminnan kehittäminen. Näitä pääluokkia yhdistää yhdistävä luokka tutortoiminta.

Ensimmäinen pääluokka on tutortoiminnan merkitys oppilaitoksessa. Tähän pääluokkaan teemoittelin kaikki ne asiat, jotka käsittelivät tutortoiminnan vaikutuksia ja käytännön merkityksiä oppimisyhteisössä: kuinka toiset opiskelijat näkevät ja hyötyvät oppilaitoksen aktiivisesta ja toimivasta tutortoiminnasta. Pääluokka jakaantuu kahteen yläluokkaan, tutortoiminnan vaikutukset oppimisyhteisössä ja tutortoiminnan muodot. **Tutortoiminnan vaikutukset oppimisyhteisössä** jakaantuu neljään eri alaluokkaan 1) yhteisöllisyyden edistäminen toiminnan kautta, 2) yhteisöllisyyden edistäminen osallistamisen kautta, 3) vertaisohjaaminen sekä 4) vaikuttaminen.

Yhteisöllisyyden edistäminen erilaisten tapahtumien, tempausten ja toiminnan kautta on kaikille vastaajille tärkeässä roolissa. Vastaajat kokevat tämänkaltaisen toiminnan yhdeksi tutoreiden keskeisimmäksi toimintamalliksi ja tavoitteeksi toiminnan suhteen.

Yhteisöllisyyden edistäminen ja vahvistaminen osallistamisen kautta nousee myös vastauksista vahvasti esiin. Tähän kategoriaan luetaan myös oppimisyhteisön välisen kommunikaation parantaminen (esimerkiksi opiskelijoiden ja opettajien välillä) sekä muiden opiskelijoiden hyvinvoinnista huolehtiminen, ei pelkästään tapahtumien, vaan jokapäiväisen kohtaamisten kautta.

Myös vertaisohjaaminen ja sen merkitys nousevat esiin osassa vastauksia. Tutoreiden koetaan olevan muiden opiskelijoiden matalan kynnyksen apu, helpommin lähestyttävä ”vanhempi sisarus”, jolta avun ja neuvojen pyytäminen on helpompaa kuin oppilaitoksen henkilökunnalta. Tutoreiden toiminnan nähdään antavan myös oppimiskokemuksia muille opiskelijoille vertaisohjauksen keinoin. Vaikuttaminen ja vaikuttamistoiminta nähdään tutoreiden toiminnassa tärkeänä. Haastateltavat kokevat, että heillä tutoreina on vaikuttamismahdollisuuksia ja -väyliä oppilaitoksen käytäntöihin sekä toimintaan.

Tutortoiminnan muodot -yläluokka jakaantuu kolmeen eri alaluokkaan: 1) Vaikuttaminen, 2) yhteisöllisyyden ja kiinnittymisen vahvistaminen toiminnan avulla sekä 3) osallisuus.

Vaikuttaminen on yhteinen luokka tutortoiminnan vaikutukset oppimisyhteisössä -yläluokan kanssa. Sen lisäksi, että tutoreiden vaikuttaminen oppilaitoksessa näkyy tulosten kautta oppimisyhteisössä, se on myös osa tutoreiden fasilitoimaa, muille opiskelijoille, suunnattua toimintaa

Haastatellut pitävät yhteisöllisyyden ja kiinnittymisen vahvistamista toiminnan avulla keskeisenä osana tutortoimintaa. Kaikki haastatellut ovat olleet mukana ideoimassa ja järjestämässä jonkinlaista uusien opiskelijoiden ryhmäyttämistä, tutustuttamista ja kiinnittymistä tukevaa toimintaa. Lisäksi erilaisten sosiaalisia suhteita luovien ja ylläpitävien pidempikestoisten tilaisuuksien, kuten lautapelikerhon, järjestäminen nähdään tärkeänä osana opiskelijoiden tukemista.

Viimeinen alaluokka on osallisuus. Osallisuus tässä kontekstissa ymmärretään muiden opiskelijoiden toimintaan osallistumisen mahdollistamisena, joka ilmenee muun muassa opiskelijoiden ideoiden ja toiveiden kuuntelemisena, jatkuvaluonteisina yhteisöllisinä tapahtumina sekä uusien opiskelijoiden talon toimintakulttuuriin tutustuttamisena.

Toinen analyysin pääluokka on motivaatio ja sitoutuminen. Tähän pääluokkaan löytyi eniten analysoitavaa – ja tulosten kannalta mielenkiintoisinta – materiaalia kaikilta haastatelluilta,

joka osaltaan johti tämän pääluokan monipuolisimpaan teemoitteluun. Tämä pääluokka jakaantuu kolmeen eri yläluokkaan, omaa motivaatiota vahvistavat tekijät, tutorryhmään ja sen toimintaan sitoutumiseen vahvistavasti vaikuttavat asiat, sekä tutorryhmään ja sen toimintaan sitoutumiseen heikentävästi vaikuttavat asiat.

Ensimmäinen yläluokka on **omaa motivaatiota vahvistavat tekijät**. Alaluokkia tähän kategoriaan löytyi materiaalista paljon. 1) Sosiaaliset verkostot – valmiit ja uudet, 2) itsetunnon kohtaminen, 3) hyöty opinnoille ja tulevaisuuden työelämätaidoille, 4) puhdas auttamisen halu eli altruismi, 5) positiivisen palautteen kautta tuleva vahvistus toiminnalle sekä 6) ympäröivän oppimisyhteisön tuki ovat kaikki tärkeitä osa-alueita opiskelijoiden tutorina toimimisen motivaatiolle.

Toinen tämän pääluokan yläluokka on **tutorryhmään ja sen toimintaan sitoutumiseen vahvistavasti vaikuttavat asiat**. Tämä yläluokka jakaantuu edelleen kolmeen alaluokkaan 1) ryhmäytyminen, joka nähtiin tutoreiden keskinäisen ryhmähengen ja näin ollen parempien työskentelyolosuhteiden kannalta välttämättömänä, 2) toiminnan henkilökohtainen merkityksellisyys, jolloin tutor sekä kokee tekevänsä osaamisensa ja kiinnostuksensa mukaisia tehtäviä, että näkee vaikutuksen koko oppimisyhteisössä, sekä 3) valmiit tutorryhmän väliset sosiaaliset suhteet. Nämä kaikki nähtiin tutorryhmään sitoutumiseen positiivisesti vaikuttavina asioina.

Viimeinen yläluokka on **tutorryhmään ja sen toimintaan sitoutumiseen heikentävästi vaikuttavat asiat**. Heikentäviä tekijöitä nähdään olevan, mutta ei kuitenkaan enempää kuin vahvistaviakaan tekijöitä. Alaluokkia on kolme: 1) tutortoiminnan keskeisten elementtien, kuten tehtävän kiinnostavuuden, ajanpuutteen tai ryhmäytymisen puute, 2) väärä motivaatio, kuten vain halu saada osaamispisteitä sekä 3) epätasa-arvo tehtävien jakautumisessa ja vastuunotossa. Tehtävien jakautumisen ja vastuunoton epäbalanssi nähdään haitallisena sekä siinä, että työtehtävät eivät vastaa omia kiinnostuksen kohteita tai taitoja, sekä siinä, että toiset ”pääsevät vähemmällä työllä”, mutta palkinto, eli osaamispisteet, ovat samat.

Kolmas pääluokka on tutortoiminnan kehittäminen. Se jakaantuu kolmeen yläluokkaan: rekrytoinnin onnistumista lisäävät tekijät, rekrytoinnin onnistumista vähentävät tekijät sekä ohjauskokemukset.

Yläluokka **rekrytoinnin onnistumista lisäävät tekijät** jakaantuu kolmeen alaluokkaan: 1) henkilökohtainen rekrytointi, joka vastaajien mielestä on selkeästi tehokkain ja sitouttavain

keino uusien tutoreiden hankkimiseksi riippumatta siitä, tuleeko viesti ohjuriopettajalta tai tutorilta itseltään, 2) markkinointi, jonka väylien monipuolisuus tulee esille vastauksissa, sekä 3) altruistinen oma-aloitteisuus, jossa opiskelija itse pyrkii aktiivisesti mukaan ilman erillistä hänelle kohdennettua markkinointia. Toinen yläluokka **rekrytoinnin onnistumista vähentävät tekijät**, sisältää oikeastaan vain yhden, yksipuolisen markkinoinnin, alaluokan. Viimeinen yläluokka, **ohjauskokemukset**, sisältää positiivia kokemuksia tutortoiminnan ohjauksesta ohjuriopettajilta tutoropiskelijoille.

4.3 Tutkimuksen luotettavuus

Kaikenlaisen tutkimuksen täytyy olla todennettavissa jälkikäteen. Kuitenkin laadullisessa tutkimuksessa luotettavuutta ja tuloksia ei voida samalla lailla arvioida jälkikäteen kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa, vaan tutkimuksen luotettavuuden arviointi ja näyttäminen jäävät enemmän tutkimuksen tekijän itse tehtäväksi. (Kananen 2014, 146.) Tutkimuksen luotettavuutta voidaan mitata reliabiliteetin (tulosten pysyvyys) ja validiteetin (oikeiden asioiden tutkiminen) avulla, mutta laadullisessa tutkimuksessa niiden sisältö on erilainen kuin määrällisessä tutkimuksessa (mt., 147). Kvalitatiivisen luotettavuustarkastelun pohjana on tutkimuksen, tai tässä tapauksessa opinnäytetyön, tekemisen prosessin riittävä dokumentointi unohtamatta työn tekijän tekemiä päätöksiä perusteluineen (mt., 151). Yleisinä luotettavuuskriteereinä voidaan pitää aineiston vahvistettavuutta, arvioitavuutta, tulkinnan ristiriidattomuutta, sekä aineiston saturaatiota. Näitä tekijöitä voidaan vahvistaa esimerkiksi vertaamalla haastattelulla saatua aineistoa muualta saatuun aineistoon, työn tekovaiheiden riittäväällä dokumentaatiolla, toisen henkilön suorittamalla aineiston analyysillä sekä havaitsemalla aineiston saturaatiota eli kylläntymistä. (mt., 151–154.)

Tässä työssä luotettavuutta on vahvistettu hakemalla tietoa muista tietolähteistä, kuten aiemmasta tutkimuksesta, ja löydetty sieltä samankaltaisuutta ja näin ollen myöskin vahvistusta tämän työn aineistolle. Muita mahdollisia tietolähteitä voisi olla erilaiset kyselyt tai havainnointi, kirjalliset dokumentit tai tallenteet (Kananen 2014, 153). Lisäksi työn tekijän on luotettavuuden nimissä perusteltava valintansa ja ratkaisunsa koskien työn tiedonkeruu-, analyysi- ja tulkintamenetelmiä. Tässä työssä on perusteltu kaikki edellä mainitut menetelmät työn luonteella ja tarkoituksilla. Tämän opinnäytetyön luotettavuutta vahvistaa vielä saavutettu aineiston saturaatio, eli kylläntyminen. Saturaation tapahtuessa saatu aineisto alkaa toistaa itseään, eikä uutta tietoa aiheesta enää saavuteta. Tällöin on perusteltua sanoa, että aineistoa on aiheesta tarpeeksi

luotettavan analyysin tekoa varten (mt., 153–154). Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan vahvistaa myös tulososion luotettavuuden mittareilla. Yksi tapa tehdä tätä on viitata tulososiossa tiiviisti aineistoon, jolloin lukija vakuuttuu aineiston oikeasta tulkinnasta ja luotettavuudesta tutkimuksessa (Metsämuuronen 2006, 62). Tämän työn tulososiossa on tämä otettu huomioon käyttämällä suoria lainauksia haastatteluista muun tulosten esittelyn seassa.

4.4 Tutkimusetiikka

Opinnäytetyön haastatteluja varten haettiin erillinen lupa Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen (KASKO) toimialalta. Stadin ammatti- ja aikuisopiston tiettyihin toimipaikkoihin otettiin yhteyttä ja sovittiin alustavasti tutkimuksen tekemisestä kyseisen toimipaikan koulutuspäällikön kanssa ennen KASKO:n tutkimusluvan hakemista.

Opinnäytetyössä noudatettiin hyvän tieteellisen käytännön eettisiä periaatteita Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) ohjeistuksen mukaan. Haastateltavat olivat iältään 15-17-vuotiaita tai yli 18-vuotiaita ja osallistuivat tutkimukseen vapaaehtoisesti. Haastateltavat kontaktoitiin toimipaikkojen opiskelijatoimintaa ohjaavien opettajien kautta. Ennen haastatteluun suostumista, haastateltavat saivat tiedotteen (liite 1) tutkimuksesta sekä sen tarkoituksesta. 15-17-vuotiaat opiskelijat voivat osallistua tutkimukseen oppilaitoksessa omalla suostumuksellaan, mutta tiedote toimitettiin myös heidän huoltajilleen. Tiedotteen lisäksi haastateltavat saivat tutkittavan suostumus -lomakkeen (liite 2), selosteen henkilötietojen käsittelytoimista (liite 3) sekä haastattelurungon (liite 4) nähtäväkseen ennen haastatteluun suostumista.

Opinnäytetyön tekijä on vastuussa henkilötietojen käsittelystä ja tietoja säilytetään 31.12.2022 asti, jonka jälkeen ne hävitetään. Haastattelujen sopimista ja aikatauluttamista varten kerättiin vain tarpeelliset henkilötiedot (nimi, sähköposti, puhelinnumero). Haastatteluissa henkilötietoja ei kerätty. Opinnäytetyöntekijä on velvollinen poistamaan henkilötiedot säilytysajan päätyttyä. Haastattelut sekä niiden litteroinnit tallennettiin oppilaitoksen (HUMAK) tietoturvalliseen ympäristöön, jossa niihin on pääsy ainoastaan opinnäytetyön tekijällä ja tarvittaessa opinnäytetyön ohjaajalla. Tutkittavan suostumus -lomakkeet tallennettiin oppilaitoksen Wihi-järjestelmään, jossa niihin on pääsy opinnäytetyön tekijän ja ohjaajan sekä opinnäytetyökoordinaattorin lisäksi Wihin hallinnoijalla.

Kerättyä tietoa ja tutkimusaineistoa käsiteltiin luottamuksellisesti lain edellyttämällä tavalla. Haastattelut analysoitiin ja tulokset raportoitiin ryhmätasolla niin, ettei yksittäistä henkilöä

voida tunnistaa tutkimustuloksista. Tietoa ei luovuteta ulkopuolisille. Kaikki haastatteluista saatu tutkimusmateriaali säilytetään 31.12.2022 saakka, jonka jälkeen se hävitetään (Kts. erillinen liite 3: seloste henkilötietojen käsittelytoimista).

5 TULOKSET

Opinnäytetyötä varten haastateltiin kuutta tutorina toimivaa Stadin ammatti- ja aikuisopiston opiskelijaa neljästä eri toimipaikasta. Oman lähtötilanteensa analyysiin ja tuloksiin toi haastateltavien opiskelijoiden valikoituminen: kaikki haastateltavat ovat jo hyvin motivoituneita ja aktiivisia tutortoiminnassa. Tutkimuksen suunnitteluvaiheessa mietittiin myös sitä vaihtoehtoa, että haastateltaviksi olisi valittu joitakin henkilöitä, jotka eivät ole sitoutuneita tutortoimintaan, mutta tutkimuksen tuloksellisuuden vuoksi haastateltaviksi päätettiin kuitenkin rekrytoida aktiivisia opiskelijoita.

Jo haastatteluiden analyysivaiheessa aineistoa tutkiessa nousi esiin muutamia seikkoja koko työn tekemisestä. Vaikka kaikkien haastateltavien peruskysymykset olivat samat, vastausten synnyttämät jatkokysymykset olivat aivan erilaisia haastateltavasta riippuen. Jos aineiston hankinnalle olisi ollut enemmän aikaa, haastattelukysymykset olisi voinut muotoilla kokonaan uudelleen näiden haastatteluiden pohjalta ja tehdä uusi haastattelukierros vertailukelpoisemman materiaalin saamiseksi. Kuitenkin syvempää sisällönanalyysia tehdessä materiaalista alkoi nousta yhteneväisyyksiä erilaisista jatkokysymyksistä huolimatta. Lopulta aineistoista saatiin muodostettua kolme analyysin pääluokkaa: tutortoiminnan merkitys oppimisyhteisössä, motivaatio ja sitoutumien sekä tutortoiminnan kehittäminen.

5.1 Tutortoiminnan merkitys oppimisyhteisössä

Tutortoiminnan monet vaikutukset ja toimintamuodot oppimisyhteisössä nousee esiin kaikista haastatteluista, vaikka haastattelukysymyksissä ei suoraan asiaa kysytykään. Nuoret vastaajat eivät mahdollisesti hahmota oman toimintansa merkitystä oppimisyhteisössä, mutta vaikutuksia vastausten perusteella on. Aineisto piirtää selkeän kuvan tutortoiminnan ja tutoreiden läsnäolon merkityksestä oppimisyhteisössä: tutorit järjestävät toimintaa ja tapahtumia toisille opiskelijoille, luovat oppimisyhteisöön yhteishenkeä ja viihtyvyyttä, he tutustuttavat oppimisyhteisön jäseniä keskenään madaltaen sosiaalisten kontaktien kynnystä, ohjaavat, neuvovat ja auttavat kanssaopiskelijoitaan ja luovat vaikuttamisen väyliä muille opiskelijoille.

”Tutorina toimiminen tarkoittaa sitä, että on valmis auttamaan uusia ihmisiä.”

”Ja no, sitten ehkä tutortoiminnassa [motivoi] koska se on niin rento valinnainen, siitä saa ne osaamispisteet. Mutta sitten se on kanssa semmoista mukavaa ja kehittävä ja semmoista, että siellä pääsee tekemään. --- se kuitenkin antaa semmoista tekemistä ja... Koska ne tapahtumat on ollut tosi kivoja mun mielestä.”

Tutortoiminnan keskeisenä toimintamuotona ja tavoitteena nähdään toisten opiskelijoiden auttaminen. Auttamista tapahtuu monella eri tavalla. Ryhmäyttäminen sekä oppilaitoksen esittelemisen tutustuttaa aloittavia opiskelijoita toisiinsa, luo yhteishenkeä sekä kiinnittää opiskelijoita oppilaitokseen.

”Että näille uusille aloittaville --- heitä on nyt yritetty nyt huomioida todella paljon. Koska mä koen, että silloin kun mä aloitin vuosi sitten, että silloin ei oikein ollut mitään [ryhmäytystä ja tutustumista], niin nyt mä oon oikein halunnut, että nyt sitten ainakin näillä meidän uusilla ykkösillä on, että ne pääsisi mukaan.”

Auttamista ja vertaisohjaamista tapahtuu myös kierroksilla uusien opiskelijoiden luokissa tai erilaisissa tervetuliaistapahtumissa. Vastaajat kokevat, että alun näkyvyys tekee tutoreita ja tutortoimintaa näkyväksi muille opiskelijoille koko lukuvuotta ajatellen sekä saa uusia opiskelijoita hakeutumaan tutoriksi itse.

”--- sä toimit kaikkien opiskelijoiden vanhempänä sisaruksena tai jonain, jolta pystyy tulla pyytämään apua ja johon voi turvautua, joku familiar face.”

Yhteisöllisyyden kehittämistä sekä toiminnan että osallistamisen kautta tapahtuu pitkin vuotta. Vastausten perusteella erilaiset tutoreiden järjestämät tapahtumat juhla- ja teemakausittain rytmittävät vuotta ja luovat viihtyvyyttä ja hyvinvointia koko oppimisyhteisölle.

5.2 Motivaatio ja sitoutuminen

Kaikki vastaajat korostavat oman motivaation merkitystä tavoitteellisessa ja sitoutuneessa tutortoiminnassa. Motivaatio ja sitoutuminen -yläluokka jakaantuu useampaan alakategoriaan: omaa motivaatiota vahvistaviin tekijöihin sekä tutorryhmään ja sen toimintaan sitoutumista vahvistaviin ja heikentäviin tekijöihin.

Useampi vastaaja piti tutorina toimimisen mukanaan tuomia sosiaalisia suhteita tärkeänä omaa motivaatiota vahvistavana tekijänä. Sosiaalisia verkostoja on vastaajien mielestä erilaisia, kuten valmiiksi olemassa olevia verkostoja tai tutorryhmän sisällä luotuja sosiaalisia verkostoja. Jopa valmiita kaveriporukoita on ryhtynyt tutoreiksi, mutta muutama vastaaja on myös lähtenyt mukaan tutortoimintaan saadakseen uusia sosiaalisia kontakteja oppilaitoksessa.

"Meistä kaikista tuli tutoreita, eli meitä oli valmiiksi silleen jo yksi iso porukka, että me kaikki oltiin jo ystäviä"

Eräs vastaaja myös kokee, että tutorina toimimiseen liittyy tietynlainen sosiaalisuuden vaade: tutorina toimiessa on oltava valmis sosiaaliseen kanssakäymiseen ja siihen kaivataan myös jonkinlaista ohjausta. Opiskelijoita motivoi myös mahdollisuus luoda muiden opiskelijoiden välisiä sosiaalisia verkostoja sekä olla itse osana niitä. Useampi vastaaja kokee tutoreiden tapaamiset ja samanlaiset hupparit myös yhdistävänä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta vahvistavana tekijöinä.

Kaksi vastaajaa kertoo itsetunnon kasvaneen toisten auttamisesta ja siitä saadusta oman toiminnan vahvistuksesta. Toinen vastaajista kertoo lähteneensä mukaan tutortoimintaan voittaakseen omia pelkojaan esiintymiseen ja julkiseen puhumiseen liittyen.

”No en mä tiedä, siitä [toisten auttamisesta] tulee semmoinen voimautunut olo, että on pystynyt tekemään jotain muiden hyväksi.”

Muutama vastaajista pitää myös tutorina toimimisesta saatavia osaamispisteitä motivaatiota lisäävänä asiana, vaikka myös useampi vastaaja arvelee osaamispisteiden saamisen olevan riittämätön motivaation lähde aktiiviseen toimintaan sitoutumisessa.

Muutammat vastaajat näkevät tutortoiminnan myös tärkeänä tulevaisuuden työelämätaitoja kehittävänä toimintana. Myös ainakin yksi vastaaja nostaa vaikuttamistoiminnan ja vaikuttamismahdollisuudet tärkeäksi omaa motivaatiota vahvistavaksi elementiksi.

”No esimerkiksi tää [tutorina toimiminen] on sitten tulevaisuuden työpaikoissa [hyödyksi], että on tehnyt tämmöistä, että on semmoisia työkaluja esimerkiksi tapahtumien järjestämisessä ja kommunikoimisessa ja tommoisessa organisoinnissa.”

”Mun mielestä se [tutorina toimiminen] kasvattaa ihmisenä paljon ja sieltä saa semmoisia hyviä eväitä elämään myöhemminkin.”

Jokaisen vastaajan kohdalla motivaatiota ja sitoutumista tukevaksi seikaksi nousee vahva altruistinen eli pyyteetön auttamisen halu. Lähes kaikki vastaajat puhuvat omasta auttamisenhalusta ja kiinnostuksesta toimintaa kohtaan motivaatiosta kysyttäessä.

”No siis, mä vaan haluan auttaa ihmisiä. Haluan tutustua uusiin ihmisiin. --- Kun ihmiset tulee --- tähän kouluun, ne ei tiedä mitä ne tekee, ei ole kavereita, niin yleensä tutor voi auttaa siinä tilanteessa, mutta vaikka mä en oliskaan tutor, niin mä silti tekisin sitä hommaa ---.”

”Mä yritän vetää niitä nuoria mukaan: tehdään jotain kivaa!”

”Mä oon tykännyt käydä coneissa ja erilaisissa tällaisissa, niin mä oon tosi usein ollut niissäkin vapaaehtoisena, että musta on tosi hauskaa olla tekemässä just juttuja ja nähdä miten ne toimii.”

Muutama vastaajista kokee oppimisyhteisöltä tulleen positiivisen palautteen vahvistaneen oman toiminnan mielekkyyttä ja ”oikeaksi” kokemista. Myös yhteisön tukea tutortoiminnalle ja sen merkityksen tunnistamista pidetään motivaatiota ylläpitävänä voimana.

”Mä koen, että meidän koulun opettajat on tosi semmoisia, että ne lähtee helposti tuollaisiin [tutortapahtumiin] mukaan, että he ei mieti sitä, että se on heidän ajasta jotenkin pois, koska sitten he ajattelee sitä, että se on opiskelijoille mukava virkistys---.”

Tutorryhmään ja sen toimintaan sitoutumiseen vahvistavasti vaikuttavina tekijöinä nähdään ryhmäytyminen, oman toiminnan henkilökohtainen merkityksellisyys sekä valmiit sosiaaliset suhteet. Säännölliset tutortapaamiset sekä tutoreiden sisäinen ryhmähenki – joko valmiiden sosiaalisten kontaktien tai tutorryhmän sisällä onnistuneen ryhmäytymisen seurauksena syntynyt – parantavat ja helpottavat vastaajien sitoutumista tutorryhmään ja –toimintaan. Sitoutumista ja lojaaliutta ryhmää kohtaan ennakoivat vastaajien mukaan myös toiminnan merkitys ja mielekkyys itselle sekä mahdollisuus toteuttaa omaa tapaansa olla tutor.

”Kaikki ei tykkää järkkää tapahtumii, mutta sitten voisi [käyttää] omia taitoja, että esimerkiksi, jos olisi tosi hyvä tekee jotain postereita, niin sitä voisi hyödyntää, jos on vähän hiljaisempi osallistuja, että ei tarvitse olla siellä edessä äänessä ja näin --.”

”--- se [uusien tutoreiden ryhmäyttäminen] olisi sitten meidän vanhojen jäsenien [tehtävä], että me otetaan ne sinne avosylin mukaan. Se tulee meiltä eikä siltä opettajalta. Se opettaja tukee meitä, mut me oltais se ääni ja tekeminen.”

Tutorryhmään ja sen toimintaan sitoutumiseen heikentävästi vaikuttavat tekijät jakaantuvat edelleen tutortoiminnan keskeisten elementtien puutteeseen, väärään motivaation lähteeseen sekä tehtävien jakautumisen ja vastuunoton epäbalanssiin. Tässä kohtaa tutortoiminnan keskeisiksi elementeiksi määriteltiin tutoropiskelijoiden keskinäinen ryhmäytyminen, toiminnan henkilökohtainen mielekkyys ja merkityksellisyys sekä aikaresurssit. Näiden kaikkien puute aiheuttaa vastaajien mukaan huonoa sitoutumista toimintaan.

”Pitäisi olla sellaisia pienempiä tehtäviä, mitkä kiinnostaa niitä ihmisiä, että ne jaksaa olla siellä. Ja sitten että [jos]sulle ei anneta jotain isoa projektia, olla silleen, että joo, tässä on tää projekti, selvitä miten tää toimii, niin sitten siitä loppuu tosi helposti motivaatio.”

Noin puolet vastaajista arvelee osaamispisteiden ja opintosuoritusten perässä tulleiden opiskelijoiden sitoutumisen heikoksi. Tähän liittyi myös muut, väärät perusteet tulla mukaan toimintaan: kavereiden mukana tuleminen, sekä kiinnostuksen puute toimintaa kohtaan – joko alusta saakka ollut tai toiminnan myötä huomattu. Muutamit vastaajat kokevat oman sitoutumisensa

ja motivaationsa kärsivän siitä, että kaikki tutorit eivät ole toimintaan yhtä sitoutuneita kuin he itse, ja tehtävien epätasainen jakautuminen sekä vastuunoton määrän epätasa-arvo pahentavat tätä kokemusta. Samaan aikaan kuitenkin useat vastaajat pitävät osaamispisteiden saamista myös motivaatiota kasvattavana asiana, eivätkä koe tehtävien epätasaisista jakautumista epäoikeudenmukaisena.

5.3 Tutortoiminnan kehittäminen

Tutortoiminnan kehittäminen sisältää kolme eri osiota, rekrytoinnin onnistumista lisäävät tekijät, sitä vähentävät tekijät sekä ohjauskokemukset. **Rekrytoinnin onnistumista lisäävin tekijä** lähestulkoon kaikkien vastaajien mielestä on joko ohjuriopettajalta tai toiselta tutorilta tuleva henkilökohtainen rekrytointi. Parhaaksi keinoksi koetaan suora markkinointipuhe esimerkiksi tapahtumissa tai koulun käytävillä. Vastaajien mielestä toiselta opiskelijalta tuleva pyyntö liittyä mukaan on vielä tehokkaampi kuin ohjuriopettajalta tuleva pyyntö.

"Mä henkilökohtaisesti oon mennyt silleen "hei, te vaikutatte kivoilta tyyppit, kiinnostaisiko teitä tutortoiminta?"

"Mun mielestä toi on yksi hyvä tapa, että opettaja vaan tulee kysymään, että "hei, haluatteko te (tulla mukaan)".

Myös monipuoliset markkinointiväylät koetaan tehokkaiksi tavoiksi tehdä tutortoimintaa tunnetuksi sekä saada uusia tutoropiskelijoita mukaan. Vastaajat ovat käyttäneet monipuolisia markkinointiväyliä (esimerkiksi tutorkierrokset, markkinointimateriaali, kuulutukset sekä tapahtumat) ja saaneet niistä hyviä tuloksia.

"No mun mielestä toi oli tosi hyvä toi meidän kierros [aloittavien ryhmien luokissa], että se herätti niissä sitten uusissa ryhmissä sitä [kiinnostusta tutortoimintaan]. Sitten noi kaikki tapahtumat, että kun ne pääsee itse osallistumaan sinne ja sitten me kerrotaan, että hei, me järjestetään näitä tapahtumia. Jos tuutte mukaan, tekin pääsette järkkää ihan melkeinpä silleen rajojen mukaan mitä vaan."

Tutortoiminnan tunnettavuudessa toiminnan merkityksen ja käytännön tason selittäminen koetaan olennaiseksi osaksi rekrytointia. Vastaajat pitivät toiminnasta tiedottamista tärkeänä: väärä tieto tai mielikuva toiminnasta ennakoivat huonoa sitoutumista toimintaan.

"No tietenkin aina eri tutorit voisi kertoa omista kokemuksistaan ja miltä tuntuu tehdä sitä tutortoimintaa, että kaikki saisi sen kuuluviin ja mitä eri tehtäviä olisi siinä tutortoiminnassa, että sitä ennakoluuloja saisi ehkä vähän silleen karsittua."

Lisäksi yksi vastaaja kertoo itse pyrkineensä aktiivisesti tutortoiminnan pariin altruistisesta auttamisen ja osallistumisen halusta.

Vain yksi vastaaja pitää Wilma-viestintää ja markkinointia hyvänä asiana tutortoiminnan rekrytoimisprosessissa. Hän on myös ainoa vastaaja, joka on saanut tiedon tutortoiminnasta Wilman kautta. Kaikki muut vastaajat eivät joko olleet nähneet tietoa tutortoiminnasta Wilmasta, tai pitivät sitä vääränlaisena ja vääriin sitoutumisperusteisiin johtavana tapana rekrytoida uusia tutoreita.

Ohjaustoiminta näyttäytyy positiivisessa valossa kaikille vastaajille. Ohjuriopettajan toimenkuvaa ja työn merkitystä ei välttämättä tunnisteta, mutta ohjauskäytänteet eivät myöskään saa negatiivista palautetta.

”--- mitä meidän tutorohjaaja nyt tuolla tekee, niin on siitä sitten vähän hyötyä silleen, että pitää meidät asiassa ja auttaa meitä löytämään tarvittavia resursseja ja oikeita ihmisiä keille puhua, että me saadaan ihan vapaasti ideoida mitä me halutaan, ja sitten ne kertoo meille, mikä on mahdollista.”

”[Ohjuriopettaja] aina itse sanoo, että enemmän mä haluaisin, että se juttu ja kaikki tällainen vetäminen lähtee teistä, että mä oon siellä takana tukena, mut että teistä lähtee se homma.”

Ohjauskäytännöt toimivat vastaajien mielestä ja viisi kuudesta vastaajasta kokee saavansa riittävää tukea ohjuriopettajalta tutorina toimimiseen.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Tämän opinnäytetyön haastattelututkimuksessa selvitettiin Stadin AO:n tutorina toimivien opiskelijoiden kokemuksia tutortoiminnasta sekä siihen sitoutumisesta. Opinnäytetyöstä saadut tulokset olivat hyvin linjassa aiemman tutkimuksen kanssa. Haastatellut mieltävät tutortoiminnan ja tutorina toimimisen tärkeäksi ja merkittäväksi osaksi sekä omaa että oppilaitoksen toimintaa, ja että toiminnalla on merkitystä oppimisyhteisön hyvinvoinnin, yhteishengen ja mielekkään opiskeluympäristön kannalta. Haastatellut kokivat työpanoksestaan tutorina olevan hyötyä esimerkiksi uusien opiskelijoiden ryhmäyttämisessä ja oppilaitokseen sitouttamisessa, vaikuttamismahdollisuuksien näkyväksi tekemisessä, sekä osallisuuden vahvistamisessa.

Myös Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen tutkimuksesta käy ilmi, että sekä opiskelijat että henkilöstö pitävät erilaisia oppilaitoksen yhteisiä tapahtumia ja toimintaa keskeisenä yhteisöllisyyttä ja ryhmäytymistä edistävänä tekijänä (Hakamäki-Stylman ym. 2021, 52). Henkilöstö nosti esiin myös opiskelijakunnan hallituksen ja tutortoiminnan, ryhmäyttämisen ja opiskelija-hyvinvointiin panostamisen keskeisiksi yhteisöllisyyden edistämisen työkaluiksi (mt., 53).

Stadin ammatti- ja aikuisopiston tutortoiminta näyttäytyy tekijöidensä näköisenä, nuorekkaana, innovatiivisena, sen tavoitteita ja toimintatarkoituksia ymmärtävänä toimintana oppilaitoksessa. Tämän työn pohjalta voidaan sanoa, että toimivia käytänteitä on paljon, mutta kehittämisenkin varaa löytyy kaikilla osa-alueilla.

6.1 Stadin AO:n tutortoiminnan tilanne tutkimuksen perusteella

Tässä työssä saatujen vastausten perusteella Stadin AO:n tutortoiminnan tilanne on hyvä. Tutoropiskelijat kokevat tutortoiminnan tärkeänä osana oppilaitoksen arkea ja omaa opiskelijajäsentiteettiä. Stadin AO:n tutortoiminta näyttäytyy samankaltaisena kuin tutortoiminta yleensä tutkitun tiedon valossa. Haastateltavien kertomukset omasta aktiivisuudesta, järjestämästään toiminnasta sekä minkälaisia tavoitteita ja vaikutuksia heillä on oppimisyhteisöihin, toistaa samaa tietoa kuin Susanna Ågrenin selvitys (2014) tutortoiminnasta ammatillisissa oppilaitoksissa. Sekä tässä työssä että Ågrenin selvityksessä tutortoiminta nähdään tärkeänä yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia tukevana osana oppilaitoksen arkea ja siihen ollaan valmiita panostamaan. Lisäksi haastatellut olivat myös tyytyväisiä sekä ohjaustoimintaan että resursseihin, joita heillä on käytössään toimintaa varten.

Kehityskohteena yleisesti tutoroinnalle on mielestäni tutoroinnin tunnettavuuden lisääminen ja tasa-arvoinen saavutettavuus kaikille opiskelijoille. Tutorointi käsitteenä ei ole tuttu kaikille, ja tunnettavuuden sekä tietoisuuden lisäämiseksi täytyy tehdä tavoitteellisesti työtä. Tutorointi ei ole myöskään saavutettavaa kaikille. Epätietoisuus koko toiminnan olemassaolosta tai tarkoituksesta tekee toiminnasta saavuttamatonta osalle opiskelijoista, jota yleensä vielä kielihaasteet vaikeuttavat entisestään. Tällä hetkellä tutorointi on tunnettua ja saavutettavaa erityisesti nuorille opiskelijoille, joilla voi olla esimerkiksi kokemusta tehokkaasta tukioppilastoiminnasta yläasteelta. Tämän kaltaiset nuoret opiskelijat osaavat hakeutua itse tutoroinnin pariin, tai ainakin osaavat poimia tarpeellisen informaation esimerkiksi Wilma-viesteistä tai vaikka infotelevisioiden ruuduilta. Silti tutkimusten mukaan nuorten ikäryhmien syy olla osallistumatta vapaaehtoistoimintaan on useimmiten epätietoisuus siitä, miten toimintaan yksinkertaisesti pääsisi mukaan (Yeung 2002, 45) ja myös tämä on nähtävillä oppilaitoksessa. Tieto asiasta ei leviä tasa-arvoisesti, joka aiheuttaa ”vinoumaa” esimerkiksi hakeutuvien opiskelijoiden otannassa.

Ågrenin (2014, 18) yhtenä suosituksena tutoroinnalle on tutoroinnin näkyvyyden ja kuuluvuuden parantaminen oppilaitoksessa. Hän peräänkuuluttaa tiedottamista niin opiskelijoille, henkilökunnalle kuin huoltajillekin. Ågren toteaaakin osuvasti, että tutoroinnin pitäisi näkyä oppilaitoksessa muulloinkin kuin opintojen alkaessa tai markkinoinnissa. Parannusehdotukseksi hän suosittelee toiminnan jatkuvuutta, näkyvyyttä, monipuolisuutta ja aktiivista tiedottamista myös huoltajille (mt., 18–19). Toisena suosituksena Ågrenillä on tutorointiin osallistumisen tasapuolinen mahdollistaminen kaikille opiskelijoille. Hän korostaa sitä, että kaikilla tutoroinnasta kiinnostuneilla opiskelijoilla pitäisi olla yhtäläiset mahdollisuudet hakeutua toiminnan pariin. Parhaimmillaan tutoroinnassa mukana oleminen voi motivoida myös muuhun opiskeluun tutoroinnin kautta lisääntyvien kuulumisen ja merkityksellisyyden tunteiden avulla (mt., 19). Tutoroinnalla pitäisi myös olla selkeät ja yhdenmukaiset tutoroinnin käytännöt ja suunnitelmat (mt., 21). Isoissa oppilaitoksissa, joissa on paljon erilaisia toimintakulttuureja, tämä on hankalaa, mutta ei mahdotonta rakenteiden luomisen kautta.

Myös Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen kehittämissuosituksissa puhutaan opiskelijoiden osallistamisesta ja osallistumisen tasapuolisista mahdollisuuksista. Oppilaitoksen johdon ja henkilöstön roolia yhteisöllisyyden rakentamisessa ja ylläpitämisessä korostetaan: koko oppilaitoksen täytyy olla sitoutunut toimimaan osallisuuden eteen, jotta siitä tulee luonteva osa oppilaitoksen arkea. (Hakamäki-Stylman ym. 2021, 173.)

Mielestäni tutortoiminnasta tiedottamista avoimesti kaikkiin mahdollisiin suuntiin oppilaitoksessa on tärkeää. Opiskelijat, uudet ja vanhat, huoltajat ja talon koko henkilöstö tarvitsevat tietoa tutortoiminnasta, sen sisällöstä, tarkoituksesta, merkityksestä, vaikuttavuudesta ja myös konkreettisia osoituksia siitä, että toiminnalla on vaikutusta oppimisyhteisön toimivuuteen. Tätä ”tutortoiminnan ilosanomaa” levittämään tarvitsemme ison joukon lisäksi rakenteellista ja yhdenmukaista tiedottamista, näkyvillä oloa, tutortoiminnasta.

Kehitysehdotuksena Stadin AO:lle suosittelen:

1. Strukturoitua tiedottamista tutortoiminnasta, sen sisällöstä ja tavoitteista. Tästä voitaisiin laatia esimerkiksi PowerPoint-esitys, jota kaikkien toimipaikkojen tutorit käyttäisivät systemaattisesti esitellessään toimintaansa aloittaville ryhmille sekä huoltajille esimerkiksi kotiväen illoissa.
2. Toiminnan ympärivuotisuuden varmistamista esimerkiksi laatimalla yhteinen koko oppilaitoksen tutoreita koskeva vuosikello. Vuosikelloon voitaisiin kerätä erilaisia tapahtumia, joista jokainen toimipaikka voisi sitten itse valita, mitkä niistä toteuttaa. Suosituksena voisi olla esimerkiksi kahden tapahtuman järjestäminen lukukautta kohden. Tällä tavalla varmistettaisiin toiminnan jatkuvuus, mutta jokaisella toimipaikalla olisi kuitenkin vapaus päättää toiminnan sisällöstä.
3. Tutortoiminnan positiivisten vaikutusten näkyväksi tekemistä omassa oppimisyhteisössä. Ohjuriopettajalla on mahdollisuus vaikuttaa oppimisyhteisön asennoitumiseen tutortoimintaa kohtaan tekemällä tutortoiminnan hyötyjä näkyväksi muulle henkilökunnalle. Tästä voitaisiin valmistaa kaksi eri, joko yhteistä tai toimipaikkakohtaista, materiaalia (PowerPoint) joista toinen olisi suunnattu tutoreilta opiskelijoille (voisi olla sama kuin tutortoiminnan markkinointiin käytetty materiaali) ja toinen olisi tutoreilta ja/tai ohjuriopettajalta henkilökunnalle suunnattu. Henkilökunnan materiaalia voisi esitellä esimerkiksi Tiimit yhdessä -henkilöstökokouksissa ja tällä tavalla konkretisoida tutortoiminnan positiivisia vaikutuksia oppimisyhteisössä.

Kehityskohde	Kehitysehdotus
1. Tunnettavuuden ja saavutettavuuden lisääminen	<ul style="list-style-type: none"> • Yhtenäinen tiedostusmateriaali ja sen systemaattinen käyttö toiminnan esittelyssä eri vastaanottajille
2. Toiminnan ympärivuotisuus	<ul style="list-style-type: none"> • Oppilaitoksen yhteinen tutortoiminnan vuosikello

Kehityskohde	Kehitysehdotus
3. Tutortoiminnan positiivisten vaikutusten näkyväksi tekeminen oppimisyhteisössä	<ul style="list-style-type: none"> • Materiaali tutoreilta opiskelijoille • Materiaali ohjuriopettajalta henkilökunnalle

Taulukko 1 Tutortoiminnan tunnettavuuden kehittäminen

6.2 Motivaatio ja sitoutuminen tutortoimintaan

Motivaatioteorioiden ja vapaaehtoistyön toimintamallien valossa haastatteluista saadut tulokset ovat pitkälti linjassa aiemman tutkimustiedon kanssa. Toimintaan mukaan lähtemisen suurimmaksi syyksi haastateltavat mainitsevat puhtaan auttamisen halun. Tämän kaltainen altruistinen auttaminen on tutkitusti vapaaehtoistoimintaan motivoiva tekijä yli 40% vapaaehtoistoiminnassa mukana oleville henkilöille (Yeung 2002, 32; Kansalaisareena 2022; Hakamäki-Stylman ym. 2021, 3). Tässä työssä haastateltujen tapa kuvata omaa motivaatiotaan tutortoimintaan vastaa hyvin sekä edellä mainittua tutkimustulosta että käsitystä niin sanotusta sisäisestä motivaatiosta: ihminen toimii omasta halustaan, omien intressiensä ja mielenkiinnonkohteidensa ansiosta, vapaasta, altruistisesta halusta ilman ulkoisia palkkioita.

Usein sisäiseen motivaatioon liittyy myös ulkoisia palkintoja (Ruoholahti 1998, 38). Sitoutuneeseen toimintaan meitä motivoi myös (pidettäköön näitä tämän jaottelun mukaan ulkoisina motivaation lähteinä) tuttavien tai kavereiden pyyntö lähteä toimintaan mukaan, halu tavata uusia, saman henkisiä ihmisiä, halu saada lisää rohkeutta, uskallusta ja uusia elämäkokemuksia, tahto oppia uusia asioita, vapaaehtoistoiminnan hauskuus, itselle mielekkäät ja kiinnostavat työtehtävät, karttavat työelämätaidot, opintosuoritukset ja yleinen kiinnostus vapaaehtoisena toimimiseen (Yeung 2002, 33; Kansalaisareena 2022).

Tässä työssä haastatellut opiskelijat mainitsevat auttamisen halun lisäksi muiksi motivaation lähteikseen muun muassa sosiaaliset suhteet – ja niistä nimenomaan mukaan tuleminen koko ystäväporukan voimin, tai mukaan lähteminen jo tutoreina toimivien kavereiden houkuttelemana – mutta myös ainakin yksi vastaaja kertoo lähteneensä mukaan tavatakseen uusia ihmisiä ja luodakseen uusia sosiaalisia suhteita samasta asiasta kiinnostuneiden ihmisten kanssa. Muuttamat vastaajista ovat myös alkaneet tutoreiksi saadakseen rohkaisua ja uusia kokemuksia itselleen ja useat vastaajista kokevat oppineensa uusia (tulevaisuuden työelämässä tarvittavia) taitoja, kuten tapahtumien järjestämistä, muiden edessä puhumista ja esiintymistä.

Sisäinen motivaatio ja ulkoinen motivaatio kulkevat siis käsi kädessä: jokaisella yksilöllä on omanlaisensa, jatkuvasti tilanteesta ja asiasta riippuen muuttuva, kokoelma motivaatiosyitä toimia (Yeung 2005, 98). Näin tässäkin tutkimuksessa kävi ilmi: kaiken auttamisenhalun lisäksi haastatellut toivoivat ja saivat myös muita motivaatiota ylläpitäviä asioita. Useat vastaajat ovat esimerkiksi sitä mieltä, että pelkästään osaamispisteiden perässä tulleet tutoropiskelijat joko eivät pysy toiminnassa mukana ollenkaan tai ainakin ovat epäaktiivisia toimijoina, joka saattaa herättää aktiivitutoreissa epäreiluuden tunteita. Eli pelkät osaamispisteet motivaation lähteenä ovat heidän mielestään riittämättömät. Toisaalta useampi vastaaja on myös sitä mieltä, että osaamispisteet ovat tärkeä osa motivoitumista tutortoimintaan, mutta tällöin motivaation lähteeksi mainitaan myös useita muita tekijöitä, kuten auttamisen halu tai sosiaaliset suhteet.

Jotta motivaation purskahduksen synnyttämä toiminta jatkuu, sen täytyy kehittyä jollain tapaa yksilöä palkitsevaksi toiminnaksi – muuten motivaation on mahdotonta pysyä yllä. Tämän ajattelutavan vuoksi jako sisäiseen ja ulkoiseen motivaatioon tuntuu mielestäni joskus keinotekoiselta oikean ja väärän tai hyvän ja pahan väliseltä vastakkainasettelulta, vaikka tietenkään asia ei ole niin mustavalkoinen ja yksinkertainen (niin kuin viime kappaleessa todettiin).

Kirjassa Mathildan muodonmuutos pohditaan erilaisen yhteisölliseen toimintaan osallistumisen merkityksiä sekä yksilölle että yhteiskunnalle. Kirjaan on koottu lista aktiivisen osallistumisen merkityksistä (vastauksia kyselyyn), joita olivat elämänlaadun parantuminen ja elämän mielekkyys, uudet ihmissuhteet, vastapaino työlle, uudet ympäristöt ja virikkeet, oman osaamisen huomaaminen, vaikutusmahdollisuudet sekä kuulumisen tunne (Raninen yms. 2008, 112). Lista on mielestäni pätevä koonti nimenomaan motivaation ”seuraavasta askeleesta” eli juuri niistä asioista, jotka muuttavat mahdollisesti hetkellisen motivaation alkusysäyksen jatkuvalaatuiseksi sitoutuneeksi toiminnaksi.

Ågrenin (2014, 2) mukaan opiskelijan näkökulmasta tutortoiminta perustuu ”vapaaehtoisuuteen sekä opiskelijoiden omaan kiinnostukseen ja halukkuuteen osallistua toimintaan”. Tähän työhön haastateltujen mukaan sitoutuminen toimintaan vahvistuu erilaisista tekijöistä, kuten tutorryhmän keskinäisestä ryhmäytymisestä ja vuorovaikutussuhteista sekä toiminnan henkilökohtaisesta kiinnostavuudesta ja merkityksellisyydestä. Sitoutumista heikentävinä tekijöinä taas nähtiin tutortoiminnan keskeisten elementtien puute, väärä motivaation syy sekä epätasa-arvo tehtävien jakautumisessa ja vastuunotossa. Huomionarvoista on, että nämä heikkoon sitoutumiseen johtavat syyt ovat saatu hyvin sitoutuneilta opiskelijoilta, eli nämä heikkoon sitou-

tumiseen johtavat syyt, ovat heidän näkemyksensä asiasta. Jos asiaa olisi tiedusteltu tutortoimintaan heikosti sitoutuneilta, tai kokonaan pois toiminnasta jääneiltä opiskelijoilta, vastaukset olisivat saattaneet olla erilaisia. Hyvin toimintaan sitoutuneet opiskelijat kuitenkin näkivät edellä mainitut syyt heikkoa sitoutumista aiheuttavina syinä, ja itse tutortoimintaa ohjaavana opettajana uskon heidän olevan asiassa oikeilla jäljillä.

Onneksi heikkoa sitoutumista voidaan estää ja ennaltaehkäistä panostamalla sitoutumista vahvistaviin toimintoihin. **Kehityskohteena** on sitoutumisen vahvistaminen laadukkaalla ohjuriopettajan ohjauksella. **Kehitysehdotuksina** suosittelen:

1. Tutoreiden oman ryhmäytymisen ja vuorovaikutustaitojen tukemista erilaisilla keinoilla. Välineinä voisi olla niin tutortapaamisissa tehty ryhmäyttäminen erilaisilla peleillä ja leikeillä, mutta vaihtoehtona voisi olla myös säännölliset (ja taloudellisesti oppilaitoksen puolelta tuetut) tutoreiden ”työhyvinvointipäivät”, jolloin tutorit lähtisivät ohjuriopettajan kanssa esimerkiksi retkelle jonnekin, kiipeilypuistoon, suppailemaan tai muuhun tutorporukan itse valitsemaan toimintoon.
2. Sitoutumista ja motivaatiota kehittävät arvioinnit.
 - a. Tätä voitaisiin tehdä ohjurivetoisesti esimerkiksi haastamalla tutorit miettimään omia vahvuuksiaan ja taitojaan ja kuinka niitä voi hyödyntää tutorina toimiessa. Aloittaville tutoreille voitaisiin tehdä kirjallinen aloituskysely, jonka avulla ohjuri saisi selville uusien tutoreiden omia vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteita. Tällä tavalla ohjuri voisi osoittaa tutoreille heidän omien taitojensa ja kiinnostuksen kohteidensa mukaisia työtehtäviä, joka auttaisi ennakoimaan sitoutumista toimintaan.
 - b. Keväällä tehtäisiin itsearviointi ja palaute omasta toiminnasta. Rakentavan itsearvioinnin avulla on mahdollista saada realistista tietoa omista taidoistaan ja onnistumisistaan sekä tulevaisuuden kehityskohteista. Itsearviointi voi myös sitouttaa ja motivoida opiskelijaa toimintaan (Hyvinvoiva amis 2022). Itsearvioinnissa voitaisiin käyttää erilaisia työkaluja, kuten SWOT-analyysia (omien vahvuuksien, heikkouksien, mahdollisuuksien ja uhkien arviointi), kehittäjän arviointityökalua (Koivisto, Pohjola & Blomqvist 2017, 15–18) tai ohjurin laatimia kysymyksiä, joihin vastaamalla opiskelija voi omaa toimimistaan arvioida.

Kehityskohde	Kehitysehdotus
1. Ryhmytyminen ja vuorovaikutustaidot	<ul style="list-style-type: none"> Ryhmyttäminen tapaamisissa TYHY-päivät
2. Sitoutumista ja motivaatiota kehittävät arvioinnit	<ul style="list-style-type: none"> a) Omia taitoja, vahvuuksia ja kiinnostuksen kohteita kartoittava aloituskysely uusien tutoreiden aloittaessa b) Rakentava itsearviointi keväällä omasta toiminnasta ja oppimisesta

Taulukko 2 Sitoutumisen vahvistaminen laadukkaalla ohjauksella

6.3 Tutoreiden rekrytointi

Tämä työn analyysistä syntyneistä yläluokista viimeinen on tutortoiminnan kehittäminen. Haastatelluilta saatu materiaali tähän koostuu lähes yksinomaan uusien tutoreiden rekrytoinnin onnistumista vahvistavista tekijöistä. Ylivoimaisesti eniten niistä korostuu henkilökohtainen rekrytointi. Lähes kaikki vastaajat kokevat joko tutorin tai ohjuriopettajan henkilökohtaisesti esitetyn kehotuksen tai pyynnön lähteä mukaan lähestulkoon ainoana toimivana rekrytointikeinona.

Yeungin vapaaehtoistyön tutkimuksesta käy ilmi, että lähes 60% nuorista lähtisi mukaan vapaaehtoistoimintaa pyydettyä ja vain yksi sadasta jäisi pois, koska toiminta ei lainkaan kiinnosta (Yeung 2002, 56–57). Tämä vahvistaa haastateltujen ajatusta henkilökohtaisen rekrytoinnin merkityksestä onnistuneessa rekrytointiprosessissa. Huomionarvoista on, että vain yksi vastaaja oli sitä mieltä, että tällä hetkellä rekrytointiin käytössä oleva Wilman kautta tuleva mainostus tutortoiminnasta on hyödyllinen, ja hän oli myös vastaajista ainoa, joka oli edes huomannut tämän kaltaista markkinointia Wilmassa. Muut vastaajat kokivat Wilma-viestinnän tehottomaksi ja huonoa sitoutumista ennakoivaksi.

Tutortoiminnan kehittämisen **kehityskohteena** on erityisesti uusien tutoreiden rekrytointi. **Kehitysehdotuksena** suosittelen:

1. Vanhojen tutoreiden ja ohjuriopettajien käyttöä rekrytoinnissa entistä enemmän. Käytännössä tiedän, että tälläkin hetkellä lähes kaikissa toimipaikoissa jo toimitaan näin, mutta toimintaa voisi vielä ”benchmarkata” muista toimipaikoista, eli kerätä hyviä käytänteitä, vaikka yhteiseen Teamsiin ja ylläpitää siellä materiaalipankkia niin ohjureille kuin tutoreillekin toiminnan suunnittelua varten. Lisäksi tutor I -koulutukseen ilmoittautumista voitaisiin muuttaa niin, että ilmoittautuminen tapahtuisi ohjuriopettajan

kautta. Tällä tavalla opiskelija kontaktoituisi ohjuriopettajan kanssa jo ennen koulutusta ja tämän kaltainen omatoimisuus loisi myös eräänlaista alustavaa sitoutumista toimintaan.

2. Tutoreiden markkinointikierrosten ja tapahtumien säännöllistämistä. Tätäkin tapahtuu jo useimmissa toimipaikoissa, mutta toimintaa voitaisiin strukturoida ja luoda yhteinen toiminnan malli kaikille käytettäväksi. Aikatauluttamiseen voidaan käyttää aiemmin mainittua vuosikelloa.
3. Monipuolisten markkinointiväylien käyttöä. Tutoreista voitaisiin tehdä esimerkiksi juliste tai video oman talon oppilastyönä tai tuottaa muuta innovatiivista markkinointimateriaalia. Tutoreiden kierrosten ja tapahtumien lisäksi tutorit voisivat yhdessä kehittää ja kerätä yhteen erilaisia opiskelijaystävällisiä markkinoinnin muotoja ja hyödyntää sosiaalista mediaa enemmän. Stadin AO:n tutoreilla voisi olla mm. oma (sekä koko oppilaitoksen yhteinen että toimipaikkakohtaiset) sosiaalisen median kanavat, johon yhden toimipaikan tutorit kerrallaan tuottaisivat sisältöä tietyn ajanjakson verran.
4. Tutoritoiminnan vertaiskokemusten hyödyntämistä. Tutoropiskelijoilla itsellään on ajantasaisin ja paikkansapitävin tieto siitä, minkälaista tutorina toimiminen on ja minkälaisia taitoja ja muita hyötyjä tutorina toimimisesta on. Tällainen voitaisiin toteuttaa joko tutoreiden kierroksilla tai järjestämällä esimerkiksi tutor 1- koulutuksen yhteyteen tutorpaneeli, jossa valitut tutorit kertoisivat käytännön esimerkkejä tutorina toimimisesta ja toiminnan sisällöstä. Tähän samaan tarkoitukseen voisi tehdä myös videon opiskelijatyönä, jossa tutorit kertoisivat omia näkemyksiään annetusta aiheesta. Tällä tavalla saisimme välitettyä ajantasaista ja opiskelijoilta opiskelijoille suunnattua faktaa tutoritoiminnasta, joka parantaisi tutoritoiminnan tunnettavuutta ja ymmärrystä toiminnan laadusta. Uskoisin tämänkaltaisen ymmärryksen lisäävän myös mukaan lähtevien opiskelijoiden sitoutumista, koska heillä olisi jo toimintaan mukaan tullessaan oikea käsitys työn luonteesta.

Kehityskohde	Kehitysehdotus
1. Henkilökohtainen rekrytointi	<ul style="list-style-type: none"> • Tutoreiden ja ohjuriopettajien tekemä rekrytointi • rekrytointikäytänteiden yhtenäistäminen ja benchmarkkaus • Tutor 1 –koulutukseen ilmoittautuminen ohjuriopettajan kautta

Kehityskohde	Kehitysehdotus
2. Erilaisten markkinointitapahtumien struktuuri (aikataulu ja sisältö)	<ul style="list-style-type: none"> • Vuosikello • Toiminnan muotojen yhdenvertaistaminen kaikilla toimipaikoilla
3. Monipuoliset markkinointiväylät	<ul style="list-style-type: none"> • Markkinointitapojen benchmarkkaus toimipaikkojen kesken • Oppilaitoksen omien palveluiden käyttö markkinointimateriaalin tuottamisessa (esimerkiksi media-ala) • Sosiaalisen median aktiivisempi ja opiskelijalähtöisempi käyttö
4. Vertaiskokemukset (tietoa toiminnasta tutoreiden kertomana)	<ul style="list-style-type: none"> • Tutorpaneeli tutor 1 –koulutuksen yhteyteen • Saman sisältöinen video

Taulukko 3 Rekrytoinnin kehitysehdotukset

7 LOPPUSANAT

Alun perin tässä työssä halusin selvittää Stadin ammatti- ja aikuisopiston eri toimipaikoissa toimivien tutoropiskelijoiden kokemuksia ja ajatuksia tutortoiminnasta, siihen sitoutumisesta sekä sen ohjauksesta oppilaitoksessa. Loppujen lopuksi tietoa saatiin edellä mainittujen asioiden lisäksi myös tutortoiminnan merkityksestä tutorina toimiville opiskelijoille itselleen ja koko oppimisyhteisölle, paljon merkittävää tietoa opiskelijoiden motivaatiosta sekä toimintaan sitoutumista vahvistavista ja heikentävistä tekijöistä. Lisäksi keräsin kokemuksia ja ideoita uusien opiskelijoiden tutoriksi rekrytointiin.

Tämän työn kirjoittaminen ja erityisesti aloittaminen, tuntui äärimmäisen haasteelliselta. Opiskelijatoiminta, sen määrittäminen ja hahmottaminen noin 17 000 opiskelijan oppilaitoksessa on iso ja epämääräinen kokonaisuus. Aiheena opiskelijatoiminta oli mielenkiintoinen alusta saakka, mutta työn varsinaisten tavoitteiden määrittäminen ja aiheen rajaaminen olivat aikaa vievä, ja monessa kohtaa turhauttava, projekti. Työn varsinainen anti ja ”punainen lanka” valkeni minulle oikeastaan vasta haastatteluaineiston analyysivaiheessa. Analyysia tehdessäni ymmärsin, kuinka valtavasti merkittävää, ennalta odottamatonta, tietoa sain irti tutoropiskelijoista ja heidän kokemuksistaan varsin yleisluontoisten kysymysten kautta.

Prosessi kaikinensa on antanut minulle itselleni uusia ideoita tehdä omaa työtäni sekä halua kehittää tavoitteellisesti tutortoimintaa ainakin oman toimipaikkani osalta, ja tietysti isommassa mittakaavassa koko oppilaitoksen osalta. Toivon, että työstäni saavat uusia ideoita ja virikkeitä myös muut Stadin AO:n toimijat yhtä lailla kuin muutkin tutortoiminnan tai muun vastaavan toiminnan parissa työskentelevät.

Suurimman kiitoksen työn aiheen ja luonteen rajaamisen mahdollistamisesta kuuluu kuudelle, rohkealle tutoropiskelijalle, jotka jakoivat ajatuksiaan, kokemuksiaan ja ideoitaan tutortoiminnasta ja sen kehityssuunnista minulle asiantuntevalla otteella. Ilman heidän panostaan tätä työtä ei olisi.

7.1 Opiskelijoissa on voimaa

Monissa ammatillisissa oppilaitoksissa, yhtä lailla kuin muillakin koulutusasteilla, kehittämistyötä tehdään lähes koko ajan erilaisten asioiden parissa. Kokemukseni mukaan Stadin AO:ssa ja Kaskossa (Helsingin kaupungin Kasvatuksen ja Koulutuksen toimiala) on huikea asiantunti-

jajoukko laatimassa erilaisia ohjeistuksia ja suuntaviivoja toiminnalle. Stadin AO:ssa on kuitenkin käytössä myös valtava potentiaali kaikkeen opiskelijalähtöiseen tai opiskelijoita koskevaan toimintaan: opiskelijat itse.

Toivon, että käyttäisimme tätä potentiaalia enemmän ja systemaattisemmin, laittaisimme opiskelijat töihin kehittäessämme tutortoimintaa ja -koulutuksia, opiskelijatoimintaa, toimipaikkojen ryhmäyttämiskäytänteitä, viestintää, markkinointia, oikeastaan mitä vain. Myös 2021 ilmestyneessä Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen tekemän tutkimuksen loppuraportissa suositellaan, että ammatillisten oppilaitosten pitäisi ottaa opiskelijoita entistä enemmän mukaan oppilaitoksen suunnittelu- ja päätöksentekoprosesseihin, sekä tarjota monipuolisia väyliä opiskelijoiden osallistumis- ja vaikuttamistoimintaan (Hakamäki-Stylman ym. 2021, 6, 173–174).

Haastateltavat toivat moneen kertaan esille sen, miten merkityksellistä ja vaikuttavaa opiskelijalta opiskelijalle, vertaiselta vertaiselle, tuleva ohjaus, apu ja tuki ovat. Jopa näin suppean työn puitteissa on saatu kerättyä valtavasti toimivia ja hyödyllisiä käytänteitä esimerkiksi tutortoiminnan muotoihin, uusien tutoreiden rekrytointiin, sitoutumiseen vahvistavia tekijöitä tai vaikka tutortoiminnan markkinointiin. Tämän työn kannustavan esimerkin voimin toivon, että saamme opiskelijoiden äänen jatkossakin kuuluviin, emmekä hukkaa sitä potentiaalia ja osaamista, joka tästä valtavasta ja voimavaroiltaan mahtavasta joukosta löytyy.

LÄHTEET

- ePerusteet 2022a. Yhteiset tutkinnon osat. Verkkosivusto. Viitattu 7.11.2022. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/toteutussuunnitelma/3519718/ammattillinen/sisalto/4104380>.
- ePerusteet 2022b. Verkkosivusto. Yhteiset tutkinnon osat. Viitattu 7.11.2022. <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/amops/917715/tiedot>.
- Hakamäki-Stylman, Veera; Huhtanen, Mari; Kilpeläinen, Paula; Pusa, Aino-Maria; Rumpu, Niina; Venäläinen, Salla; Huhtala, Osmo; Multasuo, Sari; Mustonen, Tiina; Viljanen, Virva & Wahlström, Niklas 2021. Osallisuus tehdään yhdessä. Opiskelijoiden kasvu aktiivisiksi ja kriittisiksi kansalaisiksi toisella asteella. Helsinki: Kansallisen koulutuksen arviointikeskus.
- Helsingin kaupunki 2021. Kasvun paikka. Helsingin kaupunkistrategia 2021–2025. Helsinki: Helsingin kaupunki.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hovi, Satu & Hakkarainen, Heidi (toim.) 2015. Tule mukaan, tehdään yhdessä! Tutortoiminnan opas. Viitattu 15.5.2022. https://www.lapaisyy.fi/wp-content/uploads/2015/06/Tutoropas_nettiin1.pdf.
- Hyvinvoiva amis 2022. Itsearviointin opaskortit. Verkkosivusto. Viitattu 27.11.2022. https://hyvinvoivaamis.fi/sites/default/files/attachments/good_practices/itsearviointin_opaskortit.pdf#:~:text=Itsearviointin%20avulla%20opiskelija%20tunnistaa%20osaa-mistaan%2C%201%3%B6yt%3%B6%3%B6%20kehittymiskoh-teita%20ja,jointa%20h%3%B6n%20tarvitsee%20my%3%B6s%20AHOT0in-nin%20ja%20opinnollistamisen%20hy%3%B6dynt%3%B6misess%3%B6
- Juuti, Pauli. 2021. Johdanto. Mitä laadullisella tutkimuksella tarkoitetaan? Teoksessa Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät (toim. Puusa, A. & Juuti, P.). 2. painos. Helsinki: Gaudeamus.
- Kananen, Jorma 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja.
- Kananen, Jorma 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja.
- Kansalaisareena 2022. Nuorten vapaaehtoistyön käsikirja. Mikä motivoi nuorta mukaan vapaaehtoistoimintaan. Viitattu 12.11.2022. <https://kansalaisareena.fi/nuorten-vapaaehtoistyon-kasikirja/mika-motivoi-nuoria-mukaan-vapaaehtoistoimintaan/>.
- Koivisto, Juha; Pohjola, Pasi & Blomqvist, Pia 2017. Ennen – Aikana – Jälkeen. Arviointiopus kehittäjille. THL Työpaperi 44 / 2017. Viitattu 27.11.2022. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135538/URN_ISBN_978-952-302-968-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

- Kontiala, Laura; Ristiniemi, Katri; Karisto, Tuomas & Laaksoharju, Taina 2019. Osallisuuden polku. Opas tuetun vapaaehtoistoiminnan järjestämiseen. Helsinki: Pro Lapinlahti mielen-terveysseura ry.
- Kurki, Leena 2001. Kasvaminen palvelutehtävään. Sosiaalipedagoginen katse vapaaehtoistyöhön. Teoksessa Eskola, Antti & Kurki, Leena. Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena. Tampere: Vastapaino.
- Laimio, Anne & Välimäki, Sari 2011. Vapaaehtoistoiminta kehittyy. Jyväskylä: Keski-Suomen Sosiaaliturvayhdistys.
- Laki 531/2017, 106 § Laki ammatillisesta koulutuksesta.
- Laki 583/2021, 10 a § Ammatillisen koulutuksen lainsäädäntö, Opetuksen ja ohjauksen määrän arviointi.
- Liukkonen, Jarmo; Jaakkola, Timo & Kataja, Jukka 2006. Taitolajina työ. Johtaminen ja sisäinen motivaatio. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Maslow, Abraham 1943. A Theory of Human Motivation. Originally published in Psychological Review, 50, 370-396. Viitattu 29.10.2022. <https://psychclassics.yorku.ca/Maslow/motivation.html>.
- Metsämuuronen, Jari 2006. I Metodologian perusteet ihmistieteissä. Teoksessa Metsämuuronen, Jari (toim.). Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Helsinki: International MetHelp KY.
- Pihlaja, Kirsi & Snellman-Aittola, Marja 2015. Ryhmää rakentamassa. Opas tutortoimintaan. Helsinki: Mannerheimin Lastensuojeluliitto.
- Puusa, Anu 2021. Näkökulmia laadullisen aineiston analyysiin. Teoksessa Puusa, Anu & Juuti, Pauli (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. 2. painos. Helsinki: Gaudemus.
- Raninen, Anna; Raninen, Tarja; Toni, Ilpo & Tornaes, Göran 2008. Mathildan muodonmuutos. Kansalais- ja vapaaehtoistoiminnan uudet kasvot. 1. painos. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Ruohotie, Pekka 1998. Motivaatio, tahto ja oppiminen. Helsinki: Oy Edita Ab
- Ryan, R. & Deci, E. 2000. Self-determination theory. Basic psychological needs in motivation, development, and wellness. Viitattu 29.10.2022. https://www.researchgate.net/profile/Jacqueline-Espinoza/post/Does_anyone_know_a_good_source_for_materials_related_to_motivational_aspects_of_learning_in_high-school_and_universities/attachment/59d628efc49f478072e9bf3f/AS%3A272444990918666%401441967356134/download/20120820173309330.pdf
- Sipilä, Sara & Rissanen, Simo 2022. Opas tutorille. Suomen ammattiin opiskelevien liitto – Sakki ry. Viitattu 15.5.2022. https://sakkiry.fi/wp-content/uploads/2021/08/Opas-tutoreille_final.pdf.
- Stadin AO 2022a. Tietoa Stadin AO:sta. Verkkosivusto. Viitattu 15.9.2022. <https://stadi-nao.fi/tietoa-stadin-aosta/>.
- Stadin AO 2022b. Opiskelijatietojärjestelmä. Ei julkaistua materiaalia. Viitattu 25.11.2022.

- THL Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2022. Vapaaehtoistoimintaa järjestämällä ja tukemalla voidaan lisätä osallisuutta. Viitattu 1.11.2022. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-edistamisen-mallit/vapaaehtoistoimintaa-jarjestamalla-ja-tukemalla-voidaan-lisata-osallisuutta>.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Turunen, Katriina 2022a. Stadin AO:n opiskelijatoiminnan toimintasuunnitelma. Teams-esitys 4.1.2022.
- Turunen, Katriina 2022b. Sähköpostikeskustelu 11.11.2022.
- Turunen, Marianne; Kämppi, Katariina; Inkinen, Virpi & Laine, Kaarlo 2020. Liikuntatutorit opiskelijoiden vertaisliikuttajina. Selvitys liikuntatutor-toiminnasta Liikkuva opiskelu -hankkeissa. Likes. Viitattu 26.11.2022. https://www.liikkuvaopiskelu.fi/sites/www.liikkuvaopiskelu.fi/files/tiedostot/liikuntatutor_tiivistelma.pdf.
- Vasalampi, Kati & Salmela-Aro, Katariina 2014. Sisäinen motivaatio ja kouluinnokkuus edistävät nuorten opintopolkua. Teoksessa Pihlajaniemi, Simo; Villa, Tiia; Lavikainen, Elina & Valkeasuo, Laura (toim.) Oppia ikä kaikki - kouluttautumisen edellytykset eri elämänvaiheissa. Opiskelun ja koulutuksen tutkimussäätiö Otus. Viitattu 5.11.2022. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/45117/vasalampi-salmela-aro.pdf?sequence=3&isAllowed=y>.
- Yeung, Anne Birgitta 2002. Vapaaehtoistoiminta osana kansalaisyhteiskuntaa – ihanteita vai todellisuutta? Tutkimus suomalaisten asennoitumisesta ja osallistumisesta vapaaehtoistoimintaan. Helsinki: Sosiaali ja terveysjärjestöjenyhteistyöyhdistys YTY ry.
- Yeung, Anne Birgitta 2005. Tutkimustyökaluja vapaaehtoisuuden mysteeriin. Teoksessa Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta (toim.). Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino.
- Yeung, Anne Birgitta 2020. Vapaaehtoistoiminta osana kansalaisyhteiskuntaa – ihanteita vai todellisuutta? Viitattu 1.11.2022. <https://kansalaisyhteiskunta.fi/tietopankki/vapaaehtoistoiminta-osana-kansalaisyhteiskuntaa-ihanteita-vai-todellisuutta/>.
- Ågren, Susanna 2014. Tutorointi hyvinvoivan oppimisympäristön rakentajana. Selvitys ammatillisen koulutuksen tutoroinnista ja tutoroinnin suositukset. Suomen ammatillisen koulutuksen kulttuuri- ja urheiluliitto, Saku ry. Viitattu 13.5.2022. https://sakury.fi/tiedostopankki/80-Hyvinvointiverkosto/02%20Verkkojulkaisuja/SAKUry&MLL&SAKKI_TutoroinninKartoitus.pdf.
- Ågren, Susanna (toim.); Pihlaja, Kirsi & Hasari, Tiina 2016. Tutoroinnin opas ammatillisen koulutuksen tutoroinnista vastaaville henkilöille. Tampere: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

LIITTEET

Tiedote tutkimuksesta

LIITE 1

TIEDOTE TUTKIMUKSESTA

Tutoropiskelijoiden kokemuksia tutoroinnasta ja sen ohjauksesta Stadin ammatti- ja aikuisopistossa

Pyyntö osallistua tutkimukseen

Teitä pyydetään mukaan tutkimukseen, jonka tarkoituksena on tutoroinnin kehittäminen Stadin ammatti- ja aikuisopistossa. Olemme arvioineet, että sovellutte tutkimukseen, koska olette olleet aktiivisesti mukana Stadin ammatti- ja aikuisopiston opiskelijatoiminnassa. Tämä tiedote kuvaa tutkimusta ja teidän osuuttanne siinä. Pehdyttyänne tähän tiedotteeseen teille järjestetään mahdollisuus esittää kysymyksiä tutkimuksesta, jonka jälkeen teiltä pyydetään suostumus tutkimukseen osallistumisesta.

Vapaaehtoisuus

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Kieltäytyminen ei vaikuta kohteluunne oppilaitoksessa. Voitte myös keskeyttää tutkimuksen koska tahansa syytä ilmoittamatta. Mikäli keskeytätte tutkimuksen tai peruutatte suostumuksen, teistä keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja ja näytteitä voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa. Tiedon keskeyttämisestä voi antaa tutkimuksen tekijälle (yhteystiedot lopussa).

Tutkimuksen tarkoitus

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa aktiivisten opiskelijoiden kokemuksia ja näkemyksiä tutoroinnin toteuttamisesta Stadin ammatti- ja aikuisopistossa.

Tutkimuksen toteuttajat

Tutkimus toteutetaan Humanistisen ammattikorkeakoulun Humakin opinnäytetyönä yhteisöpedagogin koulutusohjelmaan. Työn tilaaja on Stadin ammatti- ja aikuisoppilaitos ja tutkimuksen toteuttaa opinnäytetyöntekijä kokonaisuudessaan.

Tutkimusmenetelmät ja toimenpiteet

Tutkimus toteutetaan teemahaastatteluna. Aikaa haastattelun toteuttamiseen menee noin kaksi tuntia ennalta sovittuna ajankohtana.

Tutkimus toteutetaan siten, että tutkimuksen tekijä sopii haastateltavan kanssa henkilökohtaisen haastatteluajan. Haastattelussa on läsnä tutkija ja haastateltava. Haastattelu tallennetaan litterointia ja analysointia varten. Haastattelumateriaali säilytetään tietoturvallisesti ja tuhoetaan tutkimuksen päätyttyä, eikä siihen ole pääsyä muilla kuin opinnäytetyön tekijällä sekä mahdollisesti työn ohjaajalla. Haastateltavan henkilöllisyys ei tule tutkimuksessa ilmi. Tietoja ei luovuteta kolmansille osapuolille.

Kustannukset ja niiden korvaaminen

Tutkimukseen osallistuminen ei maksa teille mitään. Osallistumisesta ei myöskään makseta erillistä korvausta.

Tutkittavien vakuutusturva

Tutkittavat eivät kuulu vakuutusturvan piiriin tutkimuksen puolesta.

Tiedote tutkimuksesta

HUMAK[®]

Tutkimustuloksista tiedottaminen

Kysymyksessä on opinnäytetyö, joka julkaistaan avoimesti Theseus-tietokannassa.

Tutkimuksen päättäminen

Myös tutkimuksen suorittaja voi keskeyttää tutkimuksen, jos haastateltava on jollain muotoa estynyt osallistumaan haastatteluun.

Lisätiedot

Pyydämme teitä tarvittaessa esittämään tutkimukseen liittyviä kysymyksiä tutkimuksen suorittajalle tai opinnäytetyön ohjaajalle.

Yhteystiedot

Tutkimuksen suorittaja (opinnäytetyön tekijä)

Nimi: Liina Ockenström-Riskilä

Puh.

Sähköposti:

Opinnäytetyön ohjaaja

Titteli: Lehtori

Nimi: Sanna Nieminen

Humanistinen ammattikorkeakoulu

Puh.

Sähköposti:

Suostumus tutkimukseen osallistumisesta

LIITE 2

Tutkimuksen nimi: Tutoropiskelijoiden kokemuksia tutortoiminnasta ja sen ohjauksesta Stadin ammatti- ja aikuisopistossa

Tutkimuksen toteuttaja: Humanistinen ammattikorkeakoulu HUMAK
 Tutkija: Liina Ockenström-Riskilä
 Ohjaaja: Sanna Nieminen

Minua, tutkittavan nimi, on pyydetty osallistumaan yllämainittuun tutkimukseen, jonka tarkoituksena on Stadin ammatti- ja aikuisopiston tutortoiminnan kehittäminen. Olen valikoitunut tutkimukseen, koska toimin aktiivisesti Stadin ammatti- ja aikuisopiston tutortoiminnassa. Yhteystietoni on saatu oman toimipaikkani opiskelijatoiminnan ohjaavalta opettajalta.

Olen saanut tutkimustiedotteen ja ymmärtänyt sen. Tiedotteesta olen saanut riittävän selvityksen tutkimuksesta, sen tarkoituksesta ja toteutuksesta, sekä oikeuksistani. Minulla on ollut mahdollisuus esittää kysymyksiä ja olen saanut riittävän vastauksen kaikkiin tutkimusta koskeviin kysymyksiini.

Olen saanut tiedot tutkimukseen mahdollisesti liittyvästä henkilötietojen keräämisestä, käsittelystä ja luovuttamisesta ja minun on ollut mahdollista tutustua tutkimukseen liittyvään tietosuojaselosteeseen.

Osallistun tutkimukseen vapaaehtoisesti. Minua ei ole painostettu eikä houkuteltu osallistumaan tutkimukseen.

Minulla on ollut riittävästi aikaa harkita osallistumistani tutkimukseen.

Ymmärrän, että osallistumiseni on vapaaehtoista ja että voin peruuttaa tämän suostumukseni koska tahansa syytä ilmoittamatta. Olen tietoinen siitä, että mikäli keskeytän tutkimuksen tai peruutan suostumukseni, minusta keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja ja näytteitä voidaan käyttää osana tutkimusaineistoa.

Allekirjoituksellani vahvistan osallistumiseni tähän tutkimukseen.

Jos tutkimukseen liittyvien henkilötietojen käsittelyperusteena on suostumus, vahvistan allekirjoituksellani suostumukseni myös henkilötietojeni käsittelyyn. Minulla on oikeus peruuttaa suostumukseni tietosuojaselosteessa kuvatulla tavalla.

Allekirjoitus: _____

Nimenselvennys: _____

Alkuperäinen allekirjoitettu tutkittavan suostumus sekä kopio tutkimustiedotteesta liitteineen jäävät tutkijan arkistoon. Tutkimustiedote liitteineen ja kopio allekirjoitetusta suostumuksesta annetaan tutkittavalle.

LIITE 3

Seloste henkilötietojen käsittelytoimista

Yleisen tietosuojasetuksen (EU) 2016/679 artiklat 13 ja 14

Helsingissä 21.5.2022

Yleistä

Tämä on opinnäytetyötä varten tehty seloste opinnäytetyön tekemiseen liittyvien henkilökisteritietojen käsittelytoimista. Selosteen on tehnyt opinnäytetyön tekijä.

1. Opinnäytetyön tekijä ja rekisterinpitäjä

Opinnäytetyön tekijä: Liina Ockenström-Riskilä

Opinnäytetyön ohjaaja: Sanna Nieminen

Opinnäytetyöhön liittyvien, henkilötietoja* sisältävien rekisterien rekisterinpitäjänä toimii opinnäytetyön tekijä, ellei tässä dokumentissa muuta mainita. Mikäli opinnäytetyössä käsitellään henkilötietoja, toimivat muut opinnäytetyön tekemiseen osallistuvat henkilöt henkilötiedon käsittelijöinä rekisterinpitäjän lukuun. Mikäli henkilötiedon käsittelyyn osallistuu ulkopuolinen taho, tulee rekisterinpitäjän huolehtia sen ohjeistuksesta henkilötiedon käsittelyssä.

* Henkilötietoja ovat kaikki sellaiset dokumentit, jotka sisältävät yksilön tunnistamiseen johtavia suoria tai epäsuoria tunnistelaita. Tällaisia ovat mm. erilaiset lomakkeet, joissa on henkilön nimi. Myös haastattelun ääni- tai videotallenne ja sen aukikirjoitettu versio (litteraatti) yksilöi henkilön eli on henkilötieto. Epäsuorilla tunnistelaita tarkoitetaan sitä, että yksilön voi tunnistaa vaikkapa iän, sukupuolen, asuinpaikan, haastattelusisällön yksityiskohtien tai edellä mainittujen tekijöiden yhdistelyn perusteella. Lisätietoja henkilökisteristä ja siitä, millaisissa tapauksissa se syntyy, löytyy osoitteesta www.tietosuoja.fi.

2. Yhteishankkeena tehtävän opinnäytetyön osapuolet ja vastuunjako

Tämä työ ei ole yhteishanke, eikä erillistä yhteisrekisterin pitäjyyttä tarvita.

3. Opinnäytetyön vastuullinen johtaja tai sitä vastaava ryhmä

Opinnäytetyöstä vastaa sen tekijä. Tilaa antaa puitteet ja suunnan opinnäytetyölle. Opinnäytetyön ohjaaja ohjaa työtä ja tukee sen tekemistä omalta osaltaan siten, että työ täyttää opinnäytetyölle asetetut vaatimukset.

4. Oppilaitoksen tietosuojavastaavan yhteystiedot

security@humak.fi

5. Opinnäytetyön suorittajat

Opinnäytetyön suorittaa kokonaisuudessaan työn tekijä Liina Ockenström-Riskilä.

6. Yhteyshenkilö opinnäytetyöhön liittyvää rekisteriä koskevissa asioissa

Opinnäytetyöhön liittyvissä asioissa yhteyshenkilö on opinnäytetyön tekijä (Liina Ockenström-Riskilä) ja hänen lisäksi tarvittaessa myös opinnäytetyön ohjaaja (Sanna Nieminen). Tietoturva- ja tietosuoja-asioissa voi ottaa yhteyttä Humakin tietosuojatoimiston osoitteeseen: security@humak.fi.

7. Opinnäytetyöhön liittyvän rekisterin nimi, luonne ja opinnäytetyöprosessin kesto

Tutortoiminnan askelmerkit – Opas opiskelijatoiminnan ohjaaville opettajille. Stadin ammatti- ja aikuisopiston tutortoiminnan kehittäminen ja vahvistaminen.

Kertatutkimus Seurantatutkimus

Opinnäytetyön kestoaika
6.6.2022 31.12.2022

8. Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Tässä työssä käsitellään henkilötietoja, koska osa aineistosta kerätään haastatteluilla. Tutkimuksen kohteena on Stadin ammatti- ja aikuisopiston tutortoiminnan kehittäminen, ja tällä hetkellä tutortoiminnassa mukana olevien opiskelijoiden haastattelut ovat olennainen osa tutkimuksen tietoperustaa.

Henkilötietoja käsitellään haastateltavien etsimisessä, haastatteluja tehdessä, tallentaessa, litteroidessa ja analysoidessa. Kaikki aineisto tallennetaan oppilaitoksen tietoturvalliseen ympäristöön, jossa niihin on pääsy ainoastaan opinnäytetyön tekijällä ja tarvittaessa opinnäytetyön ohjaajalla. Tutkittavan suostumus -lomakkeet tallennetaan oppilaitoksen Wihi-järjestelmään, jossa niihin on pääsy opinnäytetyön tekijän ja ohjaajan sekä opinnäytetyökoordinaattorin lisäksi Wihin hallinnoijalla.

Kaikki aineisto hävitetään työn valmistuttua, viimeistään 31.12.2022. Työn valmistuttua kaikki henkilötietoja sisältävä materiaali hävitetään.

9. Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste

Henkilötietojen käsittelyn peruste on EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen artikla 6 tai artikla 9.

- rekisteröidyn suostumus
- rekisterinpitäjän lakisääteisen veloitteen noudattaminen
- yleistä etua koskeva tehtävä/rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttö
- tutkimusaineistojen ja kulttuuriperintöaineistojen arkistointi
- rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettujen etujen toteuttaminen
- yleisen edun mukainen arkistointitarkoitus, tieteellinen tai historiallinen tutkimus, tilastointi

10. Mitä henkilötietoja tutkimusaineisto sisältää

Haastatteluista kerätään nimi, haastattelutallenne, haastattelun litterointi sekä Tutkittavan suostumus -lomake.

11. Mistä lähteistä henkilötietoa kerätään

Henkilötietoja saadaan haastateltavien suostumuslomakkeista sekä haastatteluista.

12. Tietojen siirto tai luovuttaminen

Tietoja ei siirretä tai luovuteta mihinkään.

13. Automatisoitu päätöksenteko

Automaattisia päätöksiä tai profilointia ei tehdä.

14. Henkilötietojen suojauksen periaatteet

Korkeakoulu vastaa omalta osaltaan tutkimuksen tekijälle tarjottujen välineiden ja ympäristöjen tietoturvallisuudesta. Opinnäytetyön tekijä käsittelee henkilötietoa yksityisyyden suojaa kunnioittaen.

- Haastattelut tallennetaan oppilaitoksen tietoturvalliseen ympäristöön, jossa niihin on pääsy ainoastaan opinnäytetyön tekijällä ja tarvittaessa opinnäytetyön ohjaajalla.
- Haastattelut litteroidaan ja litteraatiit tallennetaan tietoturvalliseen ympäristöön, jossa niihin on pääsy ainoastaan opinnäytetyön tekijällä ja tarvittaessa opinnäytetyön ohjaajalla.
- Henkilötietoja sisältävät kyselyyn vastaukset tallennetaan oppilaitoksen tietoturvalliseen ympäristöön, jossa niihin on pääsy ainoastaan opinnäytetyön tekijällä ja tarvittaessa opinnäytetyön ohjaajalla.
- Tutkittavan suostumus-lomakkeet tallennetaan oppilaitoksen Wihi-järjestelmään, jossa niihin on pääsy opinnäytetyön tekijän ja ohjaajan sekä opinnäytetyökoordinaattorin lisäksi Wihiin hallinnoijalla.
- Muu, mikä
- Muu, mikä

15. Henkilötietojen käsittely opinnäytetyöprosessin päättymisen jälkeen

- Opinnäytetyöhön liittyvät aineistot hävitetään 31.12.2022
- Opinnäytetyöhön liittyvät aineistot arkistoidaan pysyvästi tutkimusarkistoon
- Suostumuslomakkeet arkistoidaan pysyvästi oppilaitoksen opinnäytetyöarkisto Wihiin
- Tutkimuslupa arkistoidaan pysyvästi oppilaitoksen opinnäytetyöarkisto Wihiin

16. Rekisteröidyn oikeudet

Rekisteröidyllä on oikeus peruuttaa antamansa suostumus, mikäli henkilötietojen käsittely perustuu suostumukseen.

Rekisteröidyllä on oikeus tehdä valitus Tietosuojavaltuutetun toimistoon, mikäli rekisteröity katsoo, että häntä koskevien henkilötietojen käsittelyssä on rikottu voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä.

Rekisteröidyn EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisista oikeuksista voidaan poiketa opinnäytetyössä seuraavin suojatoimin:

1. Henkilötietojen käsittely perustuu tutkimussuunnitelmaan.
2. Tutkimuksella on vastuhenkilö tai siitä vastaava ryhmä.
3. Henkilötietoja käytetään ja luovutetaan vain historiallista tai tieteellistä tutkimusta taikka muuta yhteensopivaa tarkoitusta varten sekä muutoinkin toimitaan niin, että tiettyä henkilöä koskevat tiedot eivät paljastu ulkopuolisille.
4. Jos tutkimuksessa käsitellään tietosuoja-asetuksen artiklan 9 kohdassa 1 (erityiset henkilötietoryhmät) ja artiklassa 10 (rikostuomioihin ja rikkomuksiin liittyvät henkilötiedot) tarkoitettuja henkilötietoja, niin em. kohtien 1–3 noudattamisen lisäksi tulee tehdä tietosuoja-

asetuksen 35 artiklan mukainen tietosuojan vaikutustenarviointi ja toimittaa se tietosuojavaltuutetun toimistoon 30 päivää ennen tutkimuksen aloittamista.

Seuraavista rekisteröidyn EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisista oikeuksista poiketaan tässä tutkimuksessa:

- Rekisteröidyn oikeus tarkistaa itseään koskevat tiedot (artikla 15).
- Rekisteröidyn oikeus tietojensa oikaisemiseen (artikla 16).
- Rekisteröidyn oikeus tietojensa poistamiseen (artikla 17). Oikeutta henkilötietojen poistamiseen ei sovelleta tieteellisessä tai historiallisessa tutkimustarkoituksessa silloin, kun poisto-oikeus todennäköisesti estää tai vaikeuttaa käsittelyä.
- Rekisteröidyn oikeus käsittelyn rajoittamiseen (artikla 18).
- Rekisteröidyn oikeus vastustaa henkilötietojensa käsittelyä (artikla 21).

LIITE 4

HAASTATTELUKYSYMYKSET

1. Mitä mielestäsi tarkoittaa tutorina toimiminen?
2. Miksi lähdit mukaan tutortoimintaan?
3. Mikä motivoi sinua toimimaan tutorina? jatkamaan toimimista tutorina?
4. Mistä sinä sait alun perin tiedon tutortoiminnasta? Mistä tiedon pitäisi tulla?
5. Miten toimintaan saataisiin mukaan lisää opiskelijoita? Millä heitä voisi motivoida ja sitouttaa toimintaan? / Miten tutortoiminnasta tulisi vetovoimaista?
6. Minkälaista ohjausta tarvitsisit tutorina toimimiseen?

Liite 5 Kuva sisällönanalysista

"Tehdään jotain juttua tai järjestetään jotain oppilaille, meidän kavereille heidän puolestaan, kivaa ja hauskaa juttoa heille."	Järjestetään toimintaa opiskelijoille	Yhteisöllisyyden edistäminen toiminnan kautta			
"Ehkä vähän semmoista muiden auttamista ja että saa piristettyä ihmisiä ja... Niin, no just avustaminen ja..."	Muiden auttaminen ja piristäminen				
"Auttaa opettajien ja oppilaiden, että ne saa yhteyden toisiinsa silleen, että tietää mistä saa apua."	Tutustuttaminen	Yhteisöllisyyden edistäminen osallistamisen kautta	Tutortoiminnan vaikutukset oppimisyhteisössä		
"Tehdään sitä yhteistyötä ja... koulun ilmapöytä parannetaan... ja yritetään saada opiskelijoiden mielipiteitä myöskin, että miten voitaisiin tehdä näin."	Yhteisöllisyyden vahvistaminen osallisuuden kautta				
"Mun mielestä meille muille (tutorille) opiskelijoiden paljon helpompi mennä puhumaan asioista ja pyytämään apua kuin ehkä opettajilla."	Matalan kynnyksen apu	Vertaisohjaaminen			
"Ihmiset oppii paljon asioita." (uusia taitoja tapahtumien myötä)	Positiiviset oppimiskokemukset				
"Pystyy vaikuttamaan erilaisiin asioihin."	Vaikuttaminen	Vaikuttaminen			
"Tää meidän on ollut useampi isompi projekti tässä näin niin kuin nimenvaihtoaadressia, että saisi Wilmaan kutsunamanen."	Oppilaitoksen hallinnollisiin käytäntöihin vaikuttaminen	Vaikuttaminen			
"Lautapelikerho"	Sosiaalisten suhteiden luominen ja vahvistaminen				
"Silloin elokuvan alussa kun ne tuli, niin meillä oli joku kolme päivää, että... me kierrätettiin niitä ja siinä samassa oli just, että vietettiin oma ryhmästä sinne liikuntatallin ja sitten me tutorit vedettiin niillä kaikilla erilaisia leikkejä ja siinä tutustumista."	Ryhmittäminen	Yhteisöllisyyden ja kiinnittymisen vahvistaminen toiminnan avulla	Tutortoiminnan muodot		
"Me tehtiin kieras aloitettavaa ryhmisiä... Meillä oli toi Kahoat ja sitten semmoisen mind map -homma, mihin sä sait sit vapausnaisesti kirjoittaa vastuksia ja sieltä me saadaan ideoita, mitä tapahtumia me voitaisiin tehdä..."	Opiskelijoiden toiveiden ja ideoiden kuunteleminen				
"Koidaskahvit kerran viikossa."	Yhteisöllinen tapahtuma	Osallisuus			
"Järjestetään vaikka erilaisia tapahtumia ja saatetaan avustaa uusia oppilaita, kun ne lähtee ehkä kertaan kouluun ja kerran on vähän minkäläistä täällä on ja säännöitä ja..."	Uusien opiskelijoiden "sisääntulo"				
"Kiva tutustua ihmisiin..."	Ladut kaverit	Sosiaaliset verkostot			
"Ja sitten meillä on totta kai noi tuohopparit."	Yhteenkäytävien tunne				
"Sität (toiminnasta) tulee semmoinen voimaannut olo, että on pystynyt tekemään jotain muiden hyödyksi."	Voimaantuminen	Itsetunnon kasvaminen			
"...omat pelkonsa voittaa, että kun on vähän ujo ja sitten jos sitä voisi vähän lyödä."	Itseensä voittaminen				
"... lään on sitten tulevaisuuden työpajoissa, että on tehnyt tällöistä, että on semmoista työtä ajatuksella tapahtumien järjestämisessä ja kommunikoinnissa ja semmoisessa organisoimisessa."	Tulevaisuuden työelämätaidot	Opinnot ja tulevaisuus			
"... ja ja sitten no totta kai kun saa opintopisteitä."	Osaimispisteet				
"Pystyy vaikuttamaan erilaisiin asioihin."	Vaikuttaminen				
"Mi oon tykännyt käydä concissa ja erilaisissa tällaisissa, niin mä oon tosi usein ollut niissäkin vapaaehtoisena, että musta on tosi hauskaa olla tekemässä just juttuja ja nähdä miten ne toimii."	Oma kiinnostus	Altruismi	Omaa motivaatiota vahvistavat tekijät		
"Mi haluan auttaa paljon ihmisiä, kun ihmiset tulee koulun ensimmäistä kertaa, niillä ei ole ehkä kavereita, ei ole mitään tekemistä. Mi haluan siinä auttaa, puhua, kysyä."	Oma halu auttaa				
"... ei viitsi, kyllä me oltiin oikeasti saatu vaikka mitä aikaa."	Työn merkityksen huomaaminen	Palauteen kautta tulla positiivinen vahvistus			
"So olin niin kuin Vau, me annistettiin täällä!"					
"Idästä just sitten se positiivinen palaute mitä sieltä saa."	Positiivinen palaute				
"Mä oon koulun opettajat on tosi semmoisia, että me lähtee helposti tuollaisiin (tutorit otettiin ryhmätyöskentelystä) mukaan... se on opiskelijoille mukava virkistys olla toisten..."	Oppimisyhteisöiden tukea tutortoiminnalle	Yhteisön tuki			
"Sitten meillä on ne tutortapaamiset viikoittain."	Säännöllinen tapaaminen				
"Se (uusien tutoreiden ryhmäytyminen vanhojen tutoreiden kanssa) olisi sitten meidän muiden vanhojen jäsenien (hommia), että me otetaan ne sinne avosylin mukaan. Se tulee meiltä eikä sieltä opettajilta. Se opettaja tukee meitä, mut me oltiin se ääni ja tekeminen."	Tutoreiden keskinäinen ryhmäytyminen	Ryhmittäminen	Tutoryhmään ja sen toimintaan sitoutumiseen vaikuttavat tekijät	Motivaatio ja sitoutuminen	
"Pääsi olla sellaisa pienempiä tehtäviä, mikä kiinnostaa niitä ihmisiä, että ne jakaa aika siellä."	Tehtävien jako tasapuolisesti	Toiminnan henkilökohtainen merkityksellisyys			
"Mi kyllä toivon, että kaikki tekee niitä hommia, mutta että siellä pääsee myös tekemään niitä asioita, mikä kiinnostaa itseäni ja mikä takia sä oot hakunutunniin tutortoimintaan."	Tehtävien jako kiinnostuksen mukaan				
"Meistä kaikista tuli tutoreita, eli meitä di valittiin silleen joysti iso porukka että me kaikki oltiin joystiä"	Valmis kaveriporukka	Valmit sosiaaliset suhteet			
"Tietty me saatiin yksöisvuoden opiskelijat kanssa niin ne ei ole oikein vielä löytänyt mitään omaa paikkaa."	Tutoreiden keskinäisen ryhmäytymisen puute				
"Ei tunne porukkaa."					
"Sen pitäisi olla sellaista toimintaa, mikä kiinnostaa niitä (tutoreita) --- (ei voida tehdä) tällaista tapellusta asiasta, mikä ei kiinnostaa ihmisiä, niin sitten ne ei jakaa oita siellä, vaan istua ja kuunnella sitä."	Toiminnan henkilökohtainen merkityksellisyys	Tutortoiminnan keskeisten elementtien puute			
"Kaikkilla on niin eri aikaan niitä opintoja --- sitten on heti koulun jälkeen treenejä niin se on siinä ja siinä päaseks. Ei omien menojen takia."	Ajanpuute		Tutoryhmään ja sen toimintaan sitoutumiseen heikentäväksi vaikuttavat tekijät		
"Aika moni tulee sinne pisteiden takia, istuu puhelimessa, on ehkä vilillä porukkaa..."	Ei aikaa kiinnostusta toimintaan kokonaisuudessaan	Väärä motivaattori			
"Pajon tulee tutoriksi sen takia, että ne saisi sen osaimispisteet."	Helpon osaimispisteet				
"Jos on paljon tutoreita, jotka tulevat siinä (Wilma-asiain) kautta, että OK, teen muutaman asian tässä ja mä oon tullut sen (tutor) koulutuksen kautta ja mä en tunne lään porukkaa ja mä en kiinnostaa olla lään hiireäni pirittä ja sitten jos tekee jotain johon sitä tapahtumia, niin sitten niillä pitää antaa joku tosi pieni jonne, niin sitten se on sama tosi epärehellistä, että ne saa siitä sen saman määrän (osaimispisteitä)."	Kaikki tutorit eivät näe vaivaa saman verran samojen osaimispisteiden eteen	Epätasa-arvo tehtävien jakautumisessa ja vastuunottoa			
"Mun mielestä toi on yksi hyvä tapa, että opettaja vaan tulee kysymään, että 'hei, haluatko te (tulla mukaan)'"	Henkilökohtainen rekrytointi ohjariopettajalta opiskelijoille	Henkilökohtainen rekrytointi			
"Mi henkilökohtaisesti oon mennyt silleen 'hei, te vaikutatte kivoilla tyyppi, kiinnostatko teitä tutortoiminta?"	Henkilökohtainen rekrytointi tutorilta opiskelijoille				
"Silloin kun mä oulet tän vuoden opiskelijat tuli, kun kierrätettiin niitä ympäri koulua, niin sitten siinä mä oin osittain myy."	Suoramarkkinointi tutoreilta opiskelijoille				
"Muutama tutori saatiin silleen, että me tehtiin sellaisia ihan pieniä kolikoita missä lukee "3 osaimispisteitä" ja sitten me jaettiin niillä ihmisille, jotka oli edes vähän kiinnostuneita."	Markkinointimateriaali				
"Me joskus kuulutettiin tuosta vartijan kopista, että jos haluaa tulla (mukaan tutortoimintaan), niin kyllä on tullut jengä."	Aktiivinen markkinointi eri väylillä pitkin				
"Ei tulla ei voida kukaan antaa kokemuksia san ja mikä tuntuu tehdä sitä tutortoimintaa, että kaikki saisi sen kuuluvain ja mitä eni tehtäviä olisi siinä tutortoiminnassa, että siinä ennakko-ohjauksa saisi ehkä vähän silleen karistua."	Vertaisasiainuntijous	Markkinointi			
"Pyritti kertomaan mikä etuja just vaikka, että opintopisteitä saa, pääsee vaikuttamaan koulun asioihin ja saat uusia kavereita ja yrittätk ehkä selittää omin sanoin just sitä, että mitä siitä on hyötyä ja mikä musta on kivaa täällä, että mä oin osittain myy."	Toiminnan merkityksen selittäminen				
"Sitten noi kaikki tapahtumat, että kun ne pääsee itse osallistumaan sinne ja sitten me kerrotaan, että hei, me järjestetään niillä tapahtumia. Jos tuutte mukaan, tekin pääsette järkeä ihan melkein p silleen rajojen mukaan mitä vaan."	Omnist ureet tapahtumat houkuttelee opiskelijoita ryhtymään tutoreiksi				
"Ensimmäisen kerran meidän koulun pihalla grillattiin ja siellä ei ollut kovin paljon jengä kuka grillais ja tarjoais sitä makkaraa ja salaatia ja sun muuta siellä. Niin mä kysyin, että hei voinko mä tulla tähän tarjoamaan tai silleen auttamaan, ja si mä pääsin siihen mukaan."	Opiskelija pyrkii toimintaan mukaan omatoimisesti	Altruistinen omatoimisuus			
"Että ei ehkä tommoiset ihan, että laitaan Wilman viestiä ja sanotaan, että joo, tulkaa tähän, kun ei yll puolet ihmisiä lue Wilma- viestejä."	Peikkä Wilma- viestiä ei riitä	Yksipuolinen markkinointi	Rekrytointiin osittain vastaavia lisääviä tekijä		
"Mä oon meidän tutoriharjoja nyt tuolla tekee, niin on siitä sitten vähän hyötyä silleen, että pitää meidän asiassa ja auttaa löytämään tarvittavia resursseja ja oikeita ihmisiä keille puhua, että me saadaan ihan vapaasti ideoita mitä me halutaan ja sitten ne kertoo meille, mikä on mahdollista."	Taustatukena oleminen				
"Ausetetaan vaikka että miten ollaan tutori ja että sä osat teitittää ja just vähän sillä, että pyrkii rohkaistamaan oppilaita olemaan sosiaalisia..."	Tutoritoiminnan ohjaus	Positiiviset ohjauskokemukset	Ohjauskokemukset		
"Ainahan sitä (että hiljaisemmat tutorit jäävät äänekkäimpien jalkoihin) ei välttämättä huomaa, jos joku ei uskalkakaan sanoa, että kyllä se opettajan rooli on siinä aika tärkeä."	Toiminnan tasapuolisuuden varmistaminen				